

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE **MET INGREEP IN DE BODEM**

ASSE-KALKOVEN 2012, Z.N. – 2012/368 **(PROV. VLAAMS-BRABANT)**

RAPPORTEN AGILAS VZW – 2012/2

Kristine MAGERMAN
Bernard VAN COUWENBERGHE
Steven SAERENS

Asse
2012

AGILAS VZW
Vrijthout 13 - 1730 Asse
[T] 0478/77.95.20
[M] agilasvzw@hotmail.com
[W] www.agilas.be
Bank: 734-0164722-25
Ondernemingsnummer: 422.882.980.
BTW: niet BTW-plichtig

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE **MET INGREEP IN DE BODEM**

ASSE-KALKOVEN 2012, Z.N. – 2012/368 **(PROV. VLAAMS-BRABANT)**

RAPPORTEN AGILAS VZW – 2012/2

Kristine MAGERMAN
Bernard VAN COUWENBERGHE
Steven SAERENS

Asse
2012

Wettelijk depot: D/2012/11998/2

Figuur omslag: Vrijwilligers aan het werk in sleuf 1.

© Agilas vzw, Vrijthout 13, 1730 Asse.

- Foto's: Kristine Magerman – Agilas vzw, tenzij anders vermeld.
- Tekeningen: Bernard Van Couwenberghe – Agilas vzw, tenzij anders vermeld.
- Plannen: Steven Saerens - Agilas vzw, tenzij anders vermeld.
- Determinaties: Kristine Magerman en Bernard Van Couwenberghe – Agilas vzw.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Agilas vzw aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het Agentschap Onroerend Erfgoed.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	- 4 -
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET TERREIN	- 6 -
INLEIDING	- 8 -
CORPUS	- 9 -
1. Projectgegevens	- 9 -
1.1. Afbakening onderzoeksgebied	- 9 -
1.2. Aanleiding	- 10 -
1.3. Opgravingsploeg	- 10 -
1.4. Doelstellingen	- 10 -
1.5. Onderzoeksmethodiek	- 11 -
1.6. Beperkingen	- 13 -
1.7. Weersomstandigheden	- 13 -
2. Landschappelijke situatie	- 14 -
2.1. Geografische situering	- 14 -
2.2. Topografische situering	- 14 -
2.3. Hydrografie	- 15 -
2.4. Bodemkundige en geologische situering van de site	- 16 -
3. Historiek van het archeologisch onderzoek in de vicus van Asse	- 18 -
3.1. De eerste stappen	- 18 -
3.2. Meer aandacht voor Gallo-Romeins Asse	- 18 -
3.3. Het eerste systematisch onderzoek	- 18 -
3.4. Een nieuw elan voor het archeologisch onderzoek (Fig. 11)	- 19 -
4. Gekende historische en archeologische waarden van het onderzoeksperceel	- 22 -
4.1. Asse, geschiedenis van een Romeinse en een vroegmiddeleeuwse nederzetting	- 22 -
4.2. 18 ^{de} eeuw en 19 ^{de} eeuw	- 26 -
4.3. Villa Rosa in de 20 ^{ste} eeuw	- 27 -
5. Resultaten van het archeologisch vooronderzoek	- 30 -
5.1. Inventaris	- 30 -
5.1.1. Grondplan (Fig. 17)	- 30 -
5.1.2. Sporenlijst	- 31 -
5.1.3. Beschrijving van de terreinopbouw	- 35 -
5.1.4. Materiaallijst	- 39 -
5.2. Analyse en interpretatie	- 40 -
5.2.1. Algemeen	- 40 -
5.2.2. Overzicht van de analyseresultaten van de aangetroffen sporen	- 41 -
5.2.3. Analyse van de sporen uit de 20 ^{ste} eeuw	- 43 -
1. Spoor R6	- 43 -
2. Spoor 12	- 44 -
3. Laag 14	- 44 -

4. Afsluiting	- 45 -
5.2.4. Analyse van de sporen uit de Romeinse periode.....	- 45 -
5.2.5. Algemene analyse van het archeologisch materiaal uit de Romeinse periode.....	- 50 -
5.2.6. Terreinopbouw	- 51 -
5.3. Synthese	- 51 -
5.4. Besluit.....	- 52 -
6. Waardering van de resultaten.....	- 53 -
7. Aanbevelingen	- 54 -
7.1. Vervolgonderzoek	- 54 -
7.2. Aandachtspunten op praktisch vlak	- 54 -
7.3. Aandachtspunten op inhoudelijk vlak.....	- 54 -
8. Bibliografie	- 55 -
8.1. Publicaties	- 55 -
8.2. Internet	- 56 -
8.3. Mondelinge (niet gepubliceerde) informatie.....	- 57 -
8.4. Archieven	- 57 -
ANNEX	- 58 -
9. Bijlagen	- 58 -
9.1. Bijlage I: Materiaallijst.....	- 58 -
9.2. Bijlage II: Fotolijst	- 70 -
9.3. Bijlage III: Monsterlijst	- 72 -
9.4. Bijlage IV: Lijst profieltekeningen	- 72 -
9.5. Bijlage V: Lijst grondplannen.....	- 72 -
9.6. Bijlage VI: Grondplan op schaal.....	- 72 -
9.7. Bijlage VII: Sporenlijst (inventaris + analyse).....	- 72 -

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET TERREIN

Opgraving	Prospectie X
Vergunningsnummer:	2012/368
Datum aanvraag:	27/08/2012
Naam aanvrager:	Kristine Magerman
Naam site:	Asse-Kalkoven z.n.

Gemeente: Asse
Plaats: Asse-Kalkoven z.n.
Toponiem: Kalkoven
Provincie: Vlaams-Brabant
Opdrachtgever: Dhr. Emiel De Doncker en Mevr. Helena De Doncker, eigenaars van het terrein
Uitvoerder: Agilas vzw
Vrijthout 13
1730 Asse
Projectverantwoordelijke: Steven Saerens, penningmeester Agilas vzw
Terreinverantwoordelijke: Kristine Magerman
Assistent-archeoloog: Bernard Van Couwenberghe
Arbeiders: Niet van toepassing
Vrijwilligers: Marc Stalpaert, Luc Van der Linden, Paul Van der Veken, Luk Willems
Bevoegd gezag: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant
Mevr. Ingrid Vanderhoydonck, dhr. Marc Brion en mevr. Els Patrouille
Dirk Boutsgebouw,
Diestsepoort 6, bus 94,
3000 Leuven
Administratief nummer opgravingsvergunning: 2012/368
Locatie onderzoeksgebied: Zone ten noordoosten van de huidige dorpskern van Asse, tussen Kalkoven/Nerviërsstraat en Kastanjelaan/Beukenlaan.
X/Y Lambert 72-coördinaten: 137637/178256 en 137647/178246
Omvang onderzoekszone: 430 m² (= 0,043 ha)
Kadastrale gegevens: Asse, 2° Afdeling, Sectie B, Blad 1, perceel 100D11
Periode van uitvoering terreinwerk:
Terreinwerk: 30 september 2012 – 2 oktober 2012 (3 werkdagen).
Verwerking en rapportage: 3 oktober – 9 oktober 2012 (5 werkdagen).
Archeologische perioden: Romeinse en postmiddeleeuwse periode
Complextype: Romeinse nederzetting (vicus)
Beheer en plaats opgravingsdocumentatie:
Agilas vzw, Vrijthout 13, 1730 Asse
Depot Agilas vzw, Z5 Mollem 30, 1730 Asse

De documentatie bestaat uit een materiaallijst (Bijlage I), een fotolijst van de aanwezige fotodatabank (Bijlage II), een monsterlijst (Bijlage III), een lijst van de profieltekeningen (Bijlage IV) en grondplannen met een overzichtslijst (Bijlage V), het algemeen grondplan met de aanduiding van de sleuven, het kijkvenster en de archeologische sporen (Bijlage VI) en een uitgebreide sporenlijst (Bijlage VII). Het opgravingsdagboek wordt bewaard op het depot van Agilas vzw.

Beheer en plaats vondsten: Depot Agilas vzw, Z5 Mollem 30, 1730 Asse

Contact Kristine Magerman: E-mail: kristine.magerman@telenet.be

Tel.: 0474/29.95.67

INLEIDING

Begin oktober 2012 voerde Agilas vzw, de archeologische vereniging van Asse, een archeologisch vooronderzoek uit op een perceel langsheen de Kalkoven te Asse.

De bedoeling van het onderzoek was om binnen het betreffende perceel archeologisch erfgoed te karteren en de aanwezige sporen te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen. Op die manier kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het perceel. De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Dit eindverslag past in de reeks van interne verslagen die Agilas vzw uitgeeft na het beëindigen van een opgraving. Het publiceren van deze resultaten in een eindverslag is bovendien een verplichting. Het decreet op het archeologisch patrimonium van 1993 voorziet, als één van de basisvoorwaarden voor het verkrijgen van een opgravingsvergunning, de publicatie van de resultaten van het vooronderzoek in een conceptrapport (binnen een termijn 20 dagen na het beëindigen van het vooronderzoek) en een definitief eindrapport.

Analoge exemplaren van dit verslag zullen eveneens worden overgemaakt aan alle betrokken partijen:

- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – Brussel, dhr. Steven Mortier.
- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – buitendienst Vlaams-Brabant, dhr. Marc Brion en mevr. Els Patrouille.
- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – Afdeling Inventariseren en Beschermen, de diensten van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI).
- de provincie Vlaams-Brabant, dienst Cultuur, mevr. Hadewijch Degryse, en het provinciaal documentatiecentrum.
- de gemeente Asse, dienst Cultuur, mevr. Katelijn Ringoot, en schepen van cultuur, toerisme en erfgoed, dhr. Geert Heyvaert.
- de eigenaars van het perceel, dhr. Emiel De Doncker en mevr. Helena De Doncker.
- Agilas vzw, dhr. Steven Saerens, mevr. Kristine Magerman en dhr. Bernard Van Couwenberghe.
- het wettelijk depot van de Koninklijke Bibliotheek van België.

Via deze weg willen wij alle bovenstaande personen en instellingen van harte danken voor hun bereidwillige medewerking.

Kristine MAGERMAN, Bernard VAN COUWENBERGHE en Steven SAERENS
Agilas vzw, Vrijthout 13, 1730 Asse

CORPUS

1. Projectgegevens

1.1. Afbakening onderzoeksgebied

Het betrokken perceel bevindt zich in de provincie Vlaams-Brabant, gemeente Asse (Fig. 1), te Kalkoven z.n. (tussen de huisnummers 70 en 74) (kadaster Asse, afdeling 2, sectie B, nummer 100D11). Asse ligt in het centrum van de driehoek die gevormd wordt door de steden Brussel – Aalst en Dendermonde (Fig. 2). De huidige gemeente ontstond op 1 januari 1977 door de samenvoeging van Asse, Bekkerzeel, Kobbegem, Mollem, Relegem en Zellik.

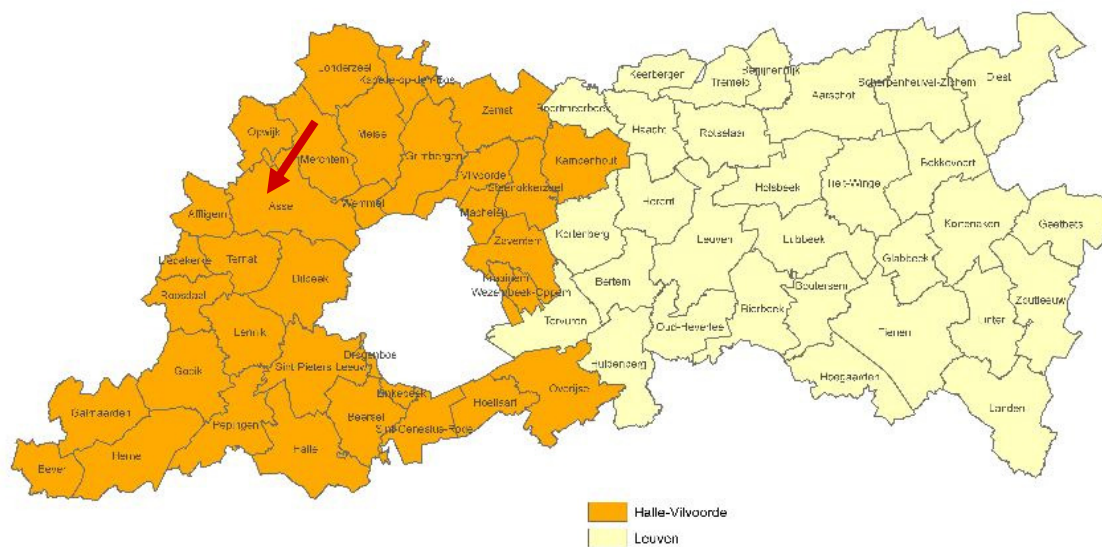

Fig. 1: Situering van Asse binnen de provincie Vlaams-Brabant (© <http://www.vlaamsbrabant.be>).

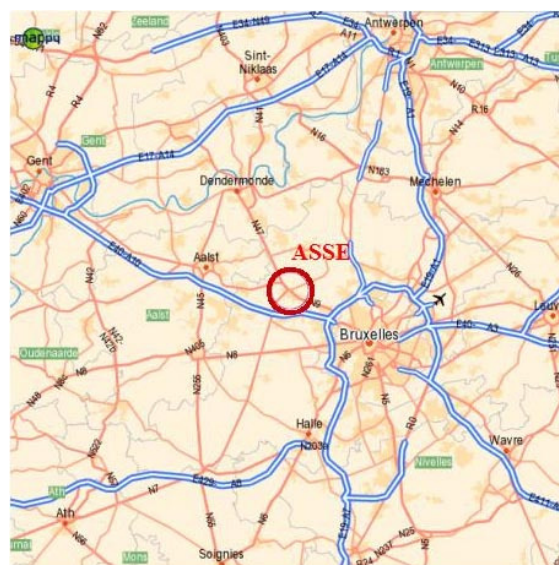

Fig. 2: Situering van de gemeente Asse in het centrum van de driehoek gevormd door Dendermonde, Aalst en Brussel (© <http://www.mappy.be>).

1.2. Aanleiding

De aanleiding voor het archeologisch vooronderzoek was de verkoop van het perceel als bouwgrond. Tussen 2006 en 2012 kwamen er tijdens het archeologisch onderzoek van de KU Leuven in samenwerking met Agilas vzw op enkele naburige percelen vele restanten uit de Romeinse periode aan het licht.¹ De onzekerheid betreffende de mogelijke aanwezigheid van archeologisch erfgoed in de bodem schrok geïnteresseerde kopers af. De eigenaars beslisten daarom om, voorafgaandelijk aan de verkoop, een vooronderzoek te laten uitvoeren om zo kandidaat-kopers duidelijke informatie te kunnen meegeven. Dit verzoek werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed positief onthaald waarna de Bijzondere Voorwaarden werden opgesteld.

1.3. Opgravingsploeg

De opdracht voor de uitvoering van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem werd op 19 augustus 2012 door de eigenaars toevertrouwd aan Agilas vzw. Dhr. en mevr. De Doncker kozen voor de lokale archeologische vereniging omdat ze, door haar jarenlange samenwerking met de KU Leuven in Asse, duidelijk over voldoende *know how* beschikt. Op 25 augustus 2012 werd het definitief contract voor de uitvoer van het archeologisch vooronderzoek door alle partijen ondertekend. De opgravingsvergunning met nummer 2012/368 werd op 11 september 2012 door het Agentschap Onroerend Erfgoed verleend op naam van Kristine Magerman.

Projectverantwoordelijke was Steven Saerens, penningmeester van Agilas vzw en sinds 2006 betrokken bij het archeologisch onderzoek in Asse. De dagelijkse terreinleiding was in handen van Kristine Magerman, als wetenschappelijk medewerkster verbonden aan de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven en sinds 2006 als archeologe werkzaam in de Romeinse nederzetting van Asse. Assistent-archeoloog was Bernard Van Couwenberghe die sinds 2009 betrokken is bij de opgravingen in Asse. Bijkomende steun werd geleverd door vier vrijwilligers van Agilas vzw.²

1.4. Doelstellingen

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem bestond er in om het terrein archeologisch te evalueren met het oog op een vlotte verkoop van de grond: karteren van het archeologisch erfgoed, lokaliseren van de aanwezige sporen en structuren, interpreteren en waarderen van het aanwezige erfgoed. Volgende onderzoeksvragen dienden hierbij beantwoord te worden:

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

---

¹ Magerman 2007; Magerman, Lodewijckx en Pede 2008; Magerman, Lodewijckx, Van Couwenberghe en De Beenhouwer 2010 a en b; Magerman, Lodewijckx, Pede en van de Vijver 2011; Magerman, De Beenhouwer en Van Couwenberghe 2011.

² Via deze weg willen wij alle vrijwilligers bedanken voor hun inzet tijdens dit vooronderzoek.

Door het beantwoorden van deze vragen kan advies uitgebracht worden over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het perceel. De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Bijkomend geeft dit onderzoek de archeologen en de lokale gemeenschap de unieke kans om de zone ten zuidoosten van de vicus van Asse beter te leren kennen en een beter inzicht te krijgen in de verschillende activiteiten die er in de Romeinse periode in dit gebied plaatsvonden. Nooit eerder werd er in deze zone archeologisch onderzoek verricht. Bij de aanvang van het vooronderzoek was het bovendien onduidelijk of deze zone nog deel uitmaakte van de Romeinse nederzetting. Ook deze onderzoeksvraag diende beantwoord te worden.

1.5. Onderzoeksmethodiek

Het vooronderzoek werd volledig uitgevoerd volgens de bepalingen van het Verdrag van Valetta (Malta), de Bijzondere Voorwaarden en de van kracht zijnde minimumnormen van de Vlaamse Overheid. De keuze van de inplanting van de sleuven en het kijkvenster werd grotendeels bepaald door de nog aanwezige bomen op het terrein, de beperkte oppervlakte van het perceel en de opslagcapaciteiten van de grond.

In totaal werd een oppervlakte van 84 m² of 18,8% van het perceel vrijgelegd en onderzocht (Fig. 3):

Sleuf 1	11 m ²	2,46%	= 15,63% via sleuven
Sleuf 2	43 m ²	9,60%	
Sleuf 3	16 m ²	3,57%	
Kijkvenster 1	14 m ²	3,13%	= 3,13% via kijkvensters
Totaal	84 m²	18,76%	

Fig. 3: Overzicht van de opengelegde oppervlakten per sleuf/kijkvenster.

Op deze manier werd ruim voldaan aan de gevraagde onderzoeksoppervlakte van 10% via sleuven en 2,5% via kijkvensters of 12,5% van de totale perceelsoppervlakte zoals omschreven in de Bijzondere Voorwaarden van het project. In totaal werden er drie sleuven (Sl. 1, Sl. 2 en Sl. 3) en één kijkvenster (Kv 1) aangelegd (Fig. 4). Sleuf 1 is de meest oostelijk gelegen sleuf die de volledige breedte van het perceel beslaat. Sleuf 2 kan omschreven worden als de meest noordelijke sleuf, over de volledige lengte van het terrein. Sleuf 3 is relatief kort en bevindt zich in het zuidwestelijk gedeelte van het perceel. Kijkvenster 1 sluit in het zuidelijk gedeelte aan op sleuf 1.

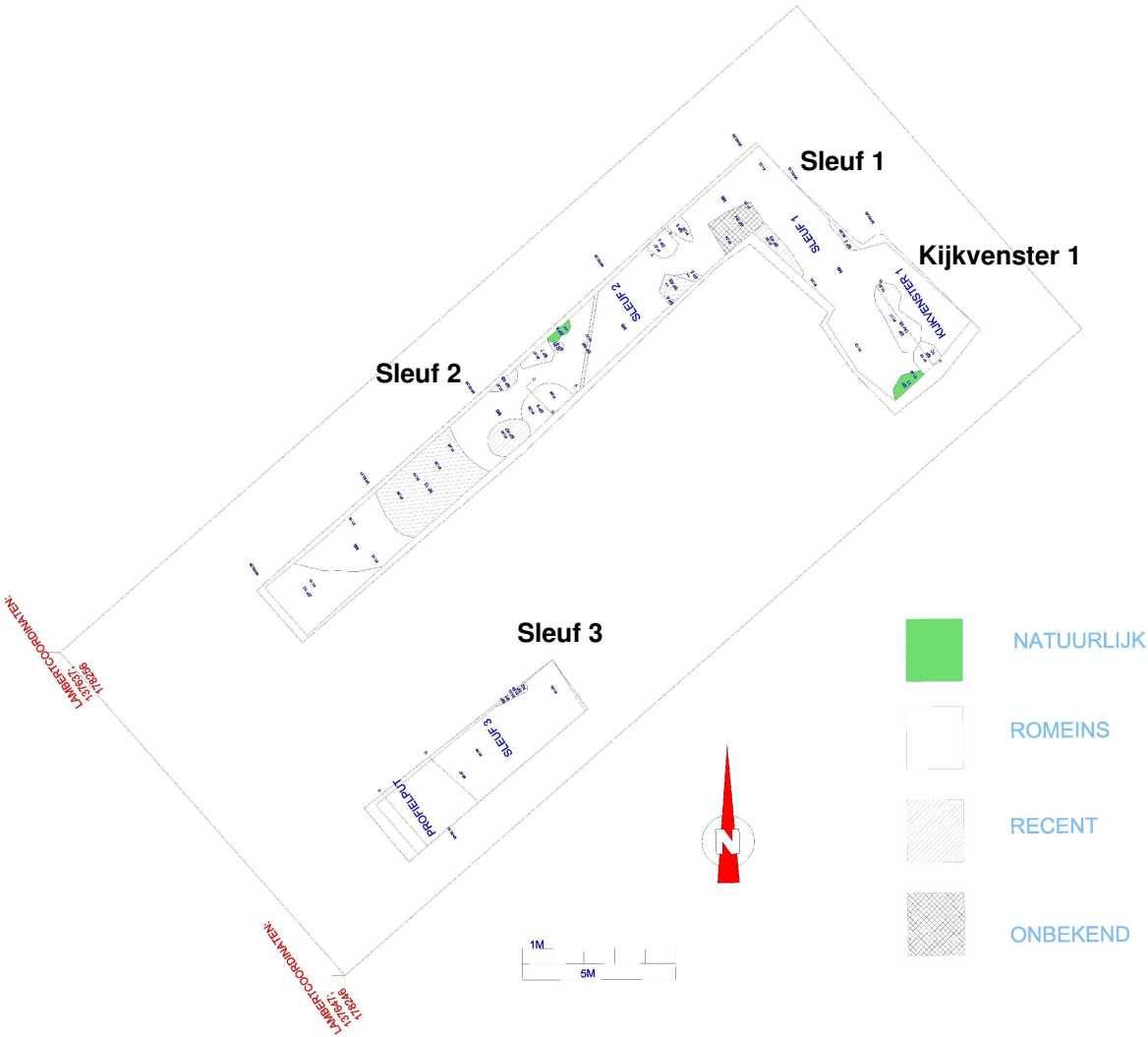

Fig. 4: Inplanting van de drie sleuven en het kijkvenster op het onderzoeksperceel.

1.6. Beperkingen

De grootste beperkingen waarmee we rekening moesten houden, waren de volgende:

- de aanwezige bomen, centraal op het perceel (Fig. 5),
- de beperkte opslagcapaciteiten voor de grond (Fig. 6),

=> De inplanting van de sleuven en de inplanting van het kijkvenster werden in grote mate door deze factoren bepaald. Bovendien was het hierdoor onmogelijk om nog een bijkomende sleuf of een kijkvenster aan te leggen in het westelijk deel van het opgravingsterrein.

- de sterk uitgedroogde leembodem door de aanwezigheid van verschillende bomen verspreid over het terrein die het water gedurende verschillende jaren onttrokken hebben uit de bodem.

=> Het opschaven en het couperen van de sporen werd hierdoor enigszins vertraagd en bemoeilijkt.

Fig. 5 en 6: De nog aanwezige bomen en de beperkte opslagcapaciteit van de grond beperkten het onderzoek enigszins.

1.7. Weersomstandigheden

Op vraag van het Agentschap Onroerend Erfgoed werd gekozen voor een periode met ideale weersomstandigheden. Het weer tijdens het terreinwerk was droog en zonnig. Enkel op de derde dag viel er een beetje lichte neerslag. De goede weersomstandigheden bevorderden in grote mate de vooruitgang van het vooronderzoek en de zichtbaarheid van de archeologische sporen.

2. Landschappelijke situatie

2.1. Geografische situering

Het betrokken perceel bevindt zich aan de oostzijde van de N9. In de Romeinse periode maakte dit gebied deel uit van de zuidoostelijke zone van de Romeinse nederzetting (vicus) van Asse. De vicus situeerde zich op de Kalkoven, een plateau ten noordwesten van het huidige centrum van Asse. De grote verkeersas N9 (Nerviërsstraat-Kalkoven), aangelegd in 1704, snijdt de Romeinse nederzetting middendoor.

2.2. Topografische situering

Het betrokken onderzoeksperceel is ingeplant op een noordoost-zuidwest georiënteerd plateau (plaatselijk gekend als Kalkoven) met een hoogte van 81 m boven de zeespiegel (Fig. 7).

Fig. 7: Uittreksel van de topografische kaart van Asse met de aanduiding van het Kalkovenplateau (blauw) en het onderzoeksperceel (rood) (© <http://www.agiv.be>).

2.3. Hydrografie

Het onderzoeksperceel is gelegen tussen de Kleine Wijtsbeek in het westnoordwesten en de Broekebeek in het zuidwesten. Deze rug vormt de waterscheiding tussen het Denderbekken in het zuidwesten en het Beneden Scheldebekken in het noordoosten (Fig. 8).

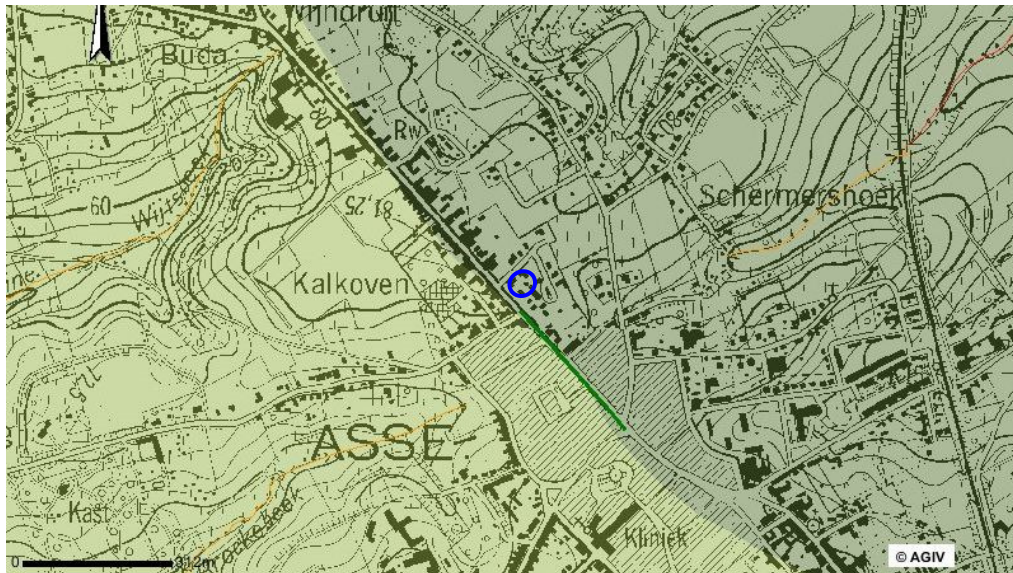

Fig. 8: Uittreksel van de hydrografische kaart van Asse met de aanduiding van het onderzoeksperceel en de bijhorende legende (© <http://www.agiv.be>).

2.4. Bodemkundige en geologische situering van de site

Asse bevindt zich op de noordelijke grens van het Brabants leemplateau op de grens van twee landschappelijke streken: het zandleemlandschap en het leemlandschap. Het huidige reliëf wordt gekenmerkt door talrijke heuveltoppen en steile hellingen waarvan de ondergrond meestal bestaat uit Tertiaire, kleiige lagen die bedekt zijn door een dik pakket lemig sediment van eolische oorsprong. Op de plateaus en de hellingen komen open leemkouters voor. Op de plaatsen die minder tegen erosie beschermd zijn, werden de Tertiaire lagen aan de oppervlakte gebracht. In de omgeving van de vicus dagzomen lagen uit het Lediaan, met de gekende Balegemse kalkzandsteen, het ijzerrijke Diestiaan, slechts in beperkte mate aanwezig in de onmiddellijke omgeving van de vicus en de formatie van Maldegem met de klei van Asse. De relatief grote vetheid en taaiheid maken deze klei uitermate geschikt om te boetseren. Recent onderzoek laat echter vermoeden dat de pottenbakkers in Romeins Asse de klei van Sint-Huibrechts-Hern gebruikten voor de productie van aardewerk.³

Op bodemkundig vlak bevindt de site aan de Kalkoven zich volgens de bodemkaart in de zogenaamde 'bebouwde zone'. De dieperliggende gronden kenmerken zich echter als leembodems van het type Aba 1, dit zijn droge leembodems met een textuur B-horizont en in beperkte mate matig natte leembodems met textuur B horizont (Fig. 9).

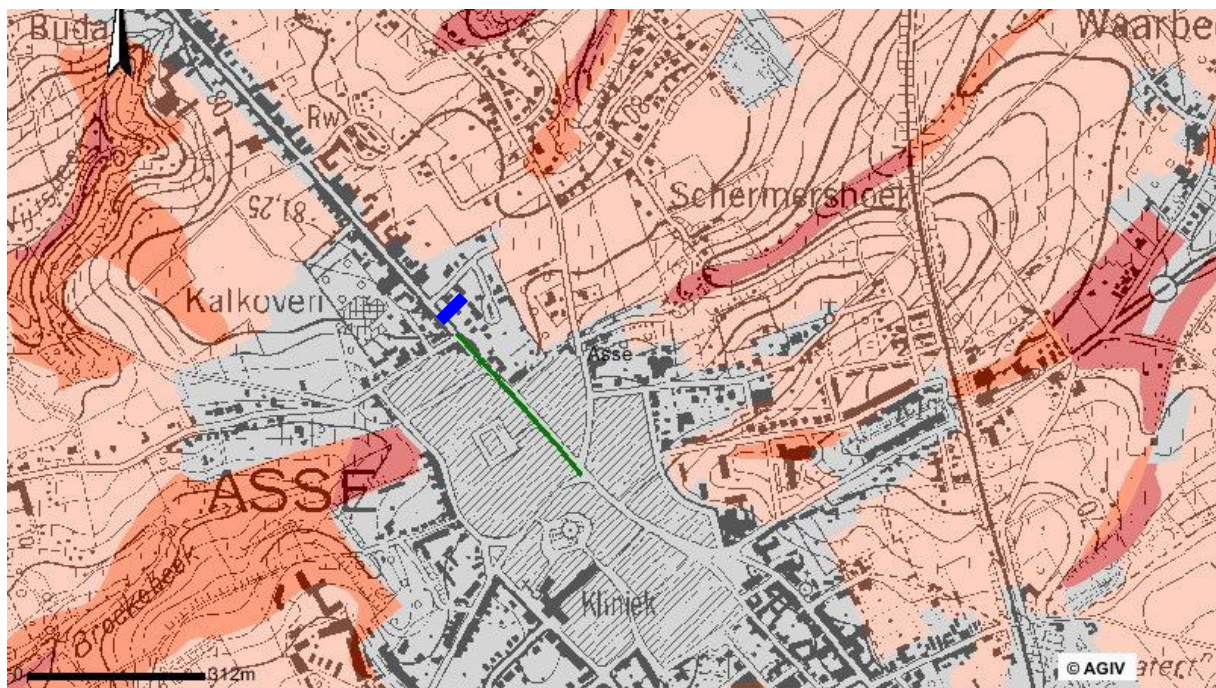

Fig. 9: Uittreksel van de bodemkaart van Asse met aanduiding van het opgravingsterrein aan de Kalkoven (© <http://www.agiv.be>).

De geologische ondergrond op de Kalkoven bestaat uit leem waaronder zich een 60 cm dik pakket rolkeien bevindt. Recent onderzoek doet vermoeden dat de kiezels gevormd werden door een

³ Magerman en Saerens: persoonlijke communicatie.

Kwartaire rivierterrasafzetting.⁴ Hieronder bevinden zich de Tertiaire lagen waarvan het bovenste pakket bestaat uit de formatie van Sint-Huibrechts-Hern (Fig. 10). Deze laag bestaat uit zand, zandhoudende klei en een basislaag bestaande uit rolkeien. Deze formatie vormt de overgang tussen het laatste Eoceen en het jongere Oligoceen. Onder de formatie van Sint-Huibrechts-Hern bevindt zich de formatie van Maldegem die opgedeeld kan worden in het lid van Zomergem, het lid van Buisputten, het lid van Onderdale, het lid van Ursel, het lid van Asse (klei) en het lid van Wemmel (zand).

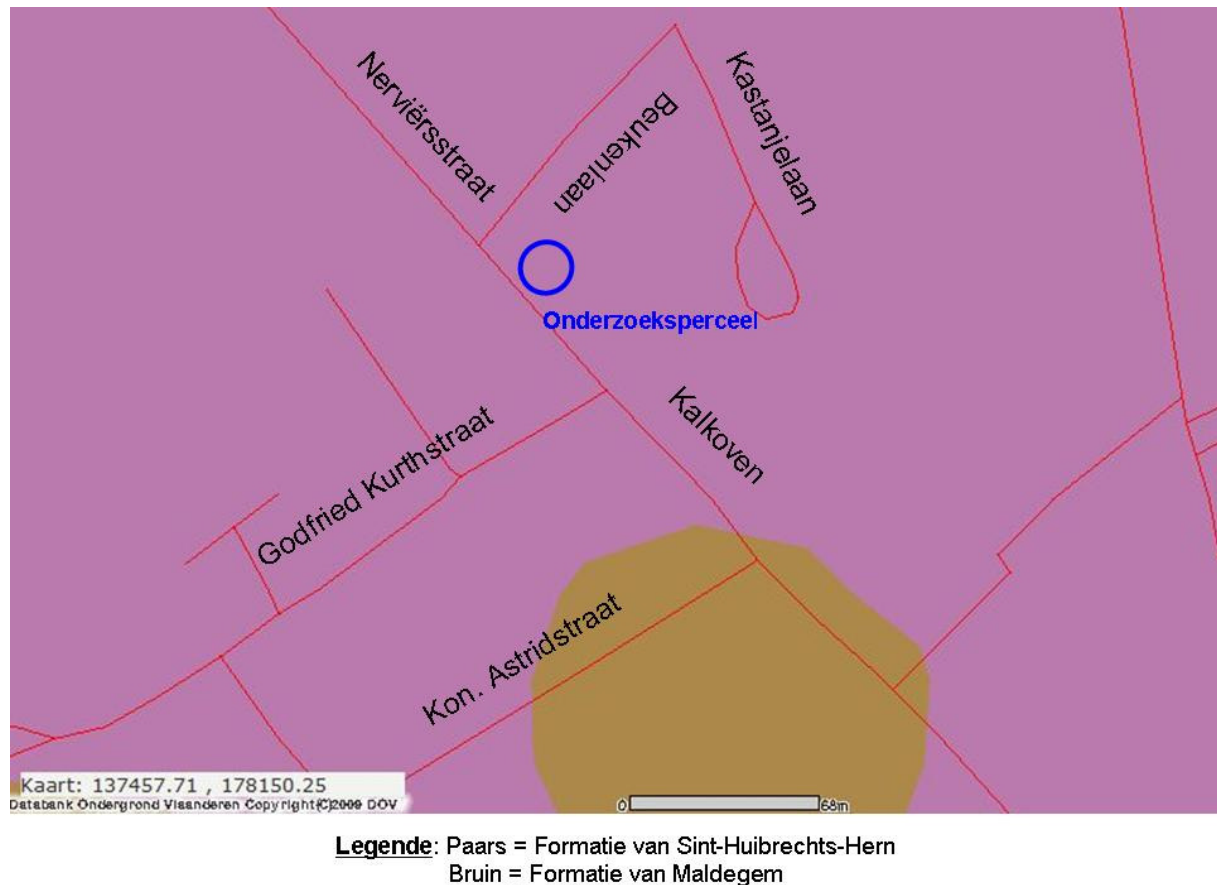

Fig. 10: Uittreksel van de Databank Ondergrond Vlaanderen met de aanduiding van het onderzoekspersceel
(© <http://www.dov.vlaanderen.be>).

⁴ Dhr. E. Crick en mevr. K. De Nil, mondelinge informatie.

3. Historiek van het archeologisch onderzoek in de vicus van Asse

3.1. De eerste stappen

De gemeente Asse is reeds lang gekend als een vindplaats van Gallo-Romeins materiaal. De eerste getuigenissen van Romeinse vondsten vinden we terug in het werk *Donationum Belgicarum Libri II* van A. Miraeus uit 1629⁵ en in het werk van Priester G. Boucher uit 1655.⁶ Bij de aanleg van de steenweg Gent-Brussel in 1704 vond men enkele Romeinse munten. Hiervan werd er voor het eerst melding gemaakt door Van Gestel in 1725.⁷ In 1757 publiceerde De Cantillon de vondst van Romeinse munten bij de aanleg van de Steenweg Asse-Edingen in 1717.⁸

3.2. Meer aandacht voor Gallo-Romeins Asse

Het is pas in de 19de eeuw dat Romeins Asse meer aandacht kreeg. Zo vond Galesloot bij prospecties aan de wal rond de *Borgstad* een bronzen haarspeld. Omdat Galesloot geen toestemming bekam van de betrokken landeigenaars kon hij geen opgravingen verrichten. Wel wekte hij de belangstelling op van A. Crick, een plaatselijke notaris. Deze slaagde er wel in om opgravingen te laten uitvoeren van 1830 tot 1840. Daarbij kwam er, vooral op de Kalkoven, veel Romeins materiaal aan het licht. Ook rechter Van Innes, eveneens een plaatselijke, geïnteresseerde amateur, bezat een hele collectie Romeinse voorwerpen. Beide verzamelingen zijn verloren gegaan. De twee zonen van A. Crick, P. en V. Crick, woelden in de jaren 1871 tot en met 1874, en in 1877, grote delen van de site om. Daarbij kwamen 50 pijparden paardenbeeldjes, 150 munten, bronzen beeldjes en aardewerk aan het licht. De verzameling van V. Crick werd overgedragen aan M. De Clippele die een groot gedeelte van de collectie in 1920 aan het stedelijk museum van Aalst schonk. Door het verloren gaan van alle documenten over de opgravingen van vóór 1950, is het niet meer mogelijk ook maar iets te zeggen over de hierbij aangetroffen structuren van de vicus, ondanks de rijkdom aan archeologisch materiaal die deze eerste opgravingen opleverden.⁹

3.3. Het eerste systematisch onderzoek

Het eerste systematische onderzoek in Romeins Asse vond plaats in 1950 onder leiding van J. Mertens. Hij wilde vooral een beter inzicht krijgen in het wegennet rond de vicus.¹⁰

Naar aanleiding van de vondst van drie Romeinse brandgraven werden er op een perceel langsheen de Putbergstraat in 1970 opgravingen gedaan door de heemkundige kring Ascania, echter zonder veel resultaat.¹¹

In het begin van de jaren '70 werd er opnieuw onderzoek verricht, ditmaal op de Borgstad door M.E. Mariën en het archeologische genootschap Romana.

---

⁵ Miraeus 1629: 225.

⁶ Bucherius 1655: 31.

⁷ Van Gestel 1725: 150.

⁸ De Cantillon 1757: 97.

⁹ Scheltens 1981: ten geleide.

¹⁰ Mertens 1951a: 132-136; Archief van de voormalige Nationale Dienst voor Opgravingen. Opgravingen Mertens Asse.

¹¹ Scheltens 1981: ten geleide.

In de herfst van 1977 stootte dhr. Slos bij het graven van een stortput op witte steen. De heemkundige kring stelde een onderzoek in dat leidde tot het vinden van een Romeinse baan met zijgrachten. In 1977 maakte Ascania enkele proefsleuven op het terrein van dhr. Slos. Bij die opgravingen kwam er opnieuw een gedeelte van een Romeinse weg aan het licht.¹²

Bij de aanleg van een parking voor de Colruyt in 1978 werd er een noodopgraving uitgevoerd door Ascania die enkele interessante sporen opleverde.¹³

Bij de inplanting van nutsleidingen op zijn perceel vond dhr. Rochette in 1979 een aantal Romeinse scherven, een kookpot en beenderen.¹⁴

In 1978 had toenmalige BTK-archeologe mevr. Scheltens de leiding over verschillende opgravingen in Asse. Op verschillende percelen liet zij sleuven graven waarbij heel wat Romeins materiaal aan het licht kwam.¹⁵

In de periode 1981-1990 voerde de archeologische amateurvereniging Agilas, in samenwerking met verschillende archeologen (H. Robberecht, T. de Clippele, M. Meganck en P. Geubels) enkele opgravingen uit in Asse.¹⁶

Tussen 1990 en 2005 viel het archeologisch onderzoek in Asse helemaal stil ondanks het feit dat er binnen het areaal van de Romeinse nederzetting nog grote bouwwerken uitgevoerd werden. Vermoedelijk ging hierbij heel wat waardevolle informatie verloren.

3.4. Een nieuw elan voor het archeologisch onderzoek (Fig. 11)

Vanaf **2006** kwam er verandering. In dit jaar vonden er twee opgravingen plaats. In juli en augustus voerde Agilas o.l.v. Kristine Magerman een opgraving uit op een perceel langsheen de Nerviërsstraat waarbij de uitbraaksporen van een stenen fundering van een gebouw uit de Romeinse periode onderzocht werden.¹⁷ In oktober en november leidde Dirk Pauwels de opgraving van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) op een perceel aan de Krokegemseweg.¹⁸

In **2007** voerde de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven een grootschalig archeologisch onderzoek uit langsheen de Krokegemseweg in Asse. De directe aanleiding voor deze opgraving waren de plannen van Villabouw Francis Bostoen om op deze gronden een nieuwe verkaveling in te planten. Het onderzoek leverde heel wat sporen op die met de Romeinse nederzetting van Asse in verband gebracht konden worden waaronder de afwateringsgrachten van de Romeinse baan richting Rumst, talrijke kuilen gevuld met nederzettingsafval, smalle greppels, een V-vormige gracht die mogelijk in verband gebracht kan worden met de afbakening van de nederzetting, een cirkelvormige spitsgracht met een diameter van meer dan 30 m die mogelijk het restant vormt van een tumulus, een goed bewaard pottenbakkersatelier en een (laat-Romeins) dumppakket bestaande uit drie grote dakpanconcentraties. Uit de Merovingische periode dateerden acht graven.¹⁹

---

¹² Scheltens 1981: 48-52.

¹³ Scheltens 1981: 53-54.

¹⁴ Scheltens 1981: 51.

¹⁵ Michiels 2001: 36.

¹⁶ Michiels 2001: 42-49.

¹⁷ Magerman 2008.

¹⁸ Pauwels 2007: z.p.

¹⁹ Magerman, Lodewijckx, Pede 2007.

In **2008** werd de inplanting van het nieuw gebouw van de Federale Politie aan de Nerviërsstraat 60 voorafgegaan door een archeologisch onderzoek. Ook de tweede fase van de werkzaamheden, de aanleg van de nutsleidingen, werd in november **2010** archeologisch opgevolgd. De belangrijkste resultaten op deze percelen waren een geplaveide Romeinse weg, een pottenbakkersoven uit het derde kwart van de 1ste eeuw n.C., een groot aantal greppels en grachten, talrijke kuilen gevuld met nederzettingsafval en de restanten van een laat-Romeinse dempingslaag (*dark earth*).²⁰

Naar aanleiding van de inplanting van een nieuwe verkaveling met 18 bouwloten, twee appartementsgebouwen en de bijhorende wegeniswerken en nutsleidingen, voerde de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven in samenwerking met Agilas vzw tussen april **2009** en juni **2010** en in mei en juni **2012** een grootschalig vlakdekkend onderzoek uit. Tijdens dit onderzoek kwamen een groot aantal sporen en structuren aan het licht die verband houden met de Romeinse nederzetting: minimum vijf gebouwen met een stenen fundering, een deel van een geplaveide Romeinse weg (die reeds eerder aangetroffen werd op het perceel van dhr. Slos), een pottenbakkersoven, een *enclos* bestaande uit verschillende grachten, de zogenaamde *dark earth*, talrijke grachten en greppels en een 1000-tal kuilen die in een secundaire fase opgevuld werden met nederzettingsafval.²¹

Op één van de aanpalende percelen, gesitueerd langs de Nerviërsstraat 54-56, vond tussen 19 juli 2010 en 6 augustus **2010** een opgraving plaats. Het onderzoek werd uitgevoerd door Agilas vzw in samenwerking met de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven. Aanleiding hier waren de plannen voor de bouw van een appartement met bijhorend terras, tuin en garages. Hierbij kwamen opnieuw resten van een stenen gebouw aan het licht.²²

Al deze opgravingen zorgden voor een continuïteit in het archeologisch onderzoek binnen de noordoostelijke rand van de Romeinse nederzetting van Asse tussen 2006 en 2012 (Fig. 5).

---

²⁰ Magerman, Lodewijckx, Pede en Van de Vijver 2011.

²¹ De uitwerking en bijhorende rapportage van dit onderzoek is momenteel nog volop aan de gang zodat in dit verslag nog geen verdere uitspraken gedaan kunnen worden wat betreft interpretaties en faseringen.

²² Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Magerman 2011.

Fig. 11: Overzicht van de noordoostelijke rand van de Romeinse nederzetting met de aanduiding van de voorbije opgravingen: 1) Asse-Nerviërsstraat 27 (2006, Llyda), 2) Asse-Krokegemseweg (2006-2007, Bostoën), 3) Asse-Nerviërsstraat 60, fase 1 (2008, Regie der Gebouwen), 4) Asse-Nerviërsstraat 32-40, fase 1 (2009-2010, Rybelco) en fase 2 (2012, Rybelco), 5) Asse-Nerviërsstraat 54-56 (2010, De Meyts) en 6) Asse-Nerviërsstraat 60, fase 2 (2010, Regie der Gebouwen) (© Dienst Luchtsteun Federale Politie).

4. Gekende historische en archeologische waarden van het onderzoeksperceel

4.1. Asse, geschiedenis van een Romeinse en een vroegmiddeleeuwse nederzetting

In de Romeinse behoorde Asse tot het noordelijk deel van de Civitas Nerviorum (Fig. 12).

Fig. 12: Gallia Belgica werd onderverdeeld in Civitates waaronder de Civitas Menapiorum, de Civitas Nerviorum, de Civitas Tungrorum en de Civitas Treverorum op het grondgebied van het huidige België.

(© H. Rottier (1996) *Rondreis door middeleeuws Vlaanderen*, Leuven.)

Het is niet duidelijk wanneer de Romeinse vicus op de Kalkoven ontstond. Op basis van de munten besloot van Heesch dat de vicus opgenomen werd in muntcirculatie in de periode Tiberius-Claudius.²³ De analyse van het materiaal attesteert de Romeinse aanwezigheid in het midden van de 1ste eeuw n.C. Een recent artikel in het numismatisch tijdschrift *Bulletin du Cercle des Etudes Numismatiques* wees echter op een mogelijk vroegere opname in de muntcirculatie waarbij een Augusteïsch ontstaan mogelijk geacht wordt.²⁴ Bij het niet-numismatisch materiaal werden er een vijftal voorwerpen gevonden die dateren uit de periode vóór Claudius. Zelfs indien er een Augusteïsche aanwezigheid was, impliceert dit niet noodzakelijk de aanwezigheid van een vicus. Ook een andere nederzettingvorm behoort tot de mogelijkheden (baanpost, enkele losse boerderijen of woningen).

²³ van Heesch: 1998: 69.

²⁴ Magerman en Saerens 2004: 82-98.

De Borchstad, een 72 m hoog plateau ten westen van de Romeinse woonzone, wordt van oudsher in verband gebracht met een vroeg-Romeinse militaire aanwezigheid op die plaats. Verschillende 18de en 19de – eeuwse auteurs gingen er van uit dat het kamp van Quintus Quicero op deze plaats gelegen was. Volgens dezelfde theorie zou de Romeinse nederzetting ontstaan zijn rond dit militair kamp. De kleinschalige opgravingsactiviteiten in de jaren '70 leverden echter niet voldoende bewijzen op om de hypothese van een dergelijke militaire aanwezigheid op de Borchstad te bevestigen.²⁵

De nederzetting van Asse ontwikkelde zich in de loop van de 1ste eeuw n.C. rond een kruispunt van Romeinse wegen. In Asse splitste de Romeinse weg Asse-Bavai zich in de baan die Asse met Elewijt verbond en de baan die vanuit Asse in de richting van Rumst en Utrecht liep.²⁶ Een gedeelte van de weg richting Rumst werd tijdens de opgravingen van de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven in 2007 aan de Krokegemseweg teruggevonden.²⁷ Het bestaan van de Romeinse banen Asse – Tienen, Asse – Velzeke (eventueel via Hofstade) en Asse – Waasmunster-Pontrave kon nog onvoldoende archeologisch aangetoond worden.²⁸ Over de functie van een geplaveide Romeinse weg, onderzocht in 2008, en een gedeelte van een geplaveide baan die in 2010 werd opgegraven, bestaat nog geen duidelijkheid. Mogelijk kunnen ze beschouwd worden als interne wegen binnen de nederzetting van Asse (*infra*).²⁹

Vermoedelijk in de tweede helft van de 1ste eeuw n.C./eerste helft van de 2de eeuw n.C. werd de nederzetting begrensd door een 4,50 m brede V-vormige gracht met een diepte van 2,10 m. Sporen van deze grens kwamen aan het licht bij het archeologisch onderzoek nabij de Krokegemseweg in Asse in 2007. Reeds in de jaren '80 nam Ch. Léva een brede gracht waar rond de nederzetting via luchtfotografische prospecties. Verder onderzoek zal hier meer duidelijkheid over moeten brengen.³⁰

De bloeiperiode van de vicus situeert zich tussen het midden van de 1ste eeuw n.C. en het begin van de 3de eeuw n.C. In deze periode groeide Asse uit tot een belangrijke nederzetting. Over de interne structuur van de nederzetting zijn we voorslagnog slecht ingelicht. De vondst van paalgaten, gebakken leem, vele afvalkuilen met nederzettingsafval, waterputten, uitbraaksporen van funderingen en Romeins bouw materiaal (dakpanfragmenten, mortelbrokken, vloertegelfragmenten,...) tijdens de verschillende opgravingen, uitgevoerd tussen de jaren '70 en 2012, wijst op de aanwezigheid van verschillende woningen en gebouwen. De vondst van 17 fragmenten beschilderd pleisterwerk in witte, groene, rode en gele kleuren tijdens veldprospecties in het gebied Kalkoven wijst op de aanwezigheid van een gebouw met een zekere luxe. Sporen van gebouwen met een publieke functie (badgebouwen, theaters, herbergen,...) ontbreken op dit ogenblik nog.³¹

---

²⁵ Magerman 2008: 22-23.

²⁶ Magerman 2008: 26-30.

²⁷ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 56-60.

²⁸ Magerman 2008: 29.

²⁹ Magerman 2008: 26-30; Magerman, Lodewijckx, Van Couwenberghe en De Beenhouwer 2010a: 24-26.

³⁰ Magerman, Lodewijckx, Pede 2008: 100-102.

³¹ Magerman 2008: 31-34.

In de zuidwestelijke hoek van het opgravingsterrein dat in 2009-2010 onderzocht werd, waren verschillende muurfunderingen aanwezig die verband houden met één of meerdere gebouwen uit de Romeinse periode. De zware funderingen waren opgebouwd uit rolkeien samengehouden door een roestkleurig bindmiddel. Op sommige plaatsen bestond de fundering uit een combinatie van rolkeien en stukken kalkzandsteen. Het geheel van parallelle en dwarse funderingsmuren verdeelde de ruimte in meerdere kamers. Op verschillende plaatsen werden parallel aan de muurfunderingen kleinere, schijnbaar afzonderlijke stukken fundering aangetroffen die mogelijk in verband gebracht kunnen worden met een zuilengaanaderij. Het gebouw bleek gedeeltelijk over oudere, opgevulde Romeinse kuilen te zijn gebouwd. Om stabiliteitsproblemen te vermijden, waren de funderingen ter hoogte van deze oudere kuilen merkkelijk dieper gegraven en gevuld met zeer grote blokken kalkzandsteen. Over de functie van het complex kan nog maar weinig met zekerheid gezegd worden. De grootte van het gebouw, de grote zorg die besteed werd aan de aanleg van de funderingen, de aanwezigheid van grote hoeveelheden kalkzandsteen, bekapte Doornikse steen en mortelresten doet vermoeden dat dit complex een belangrijke residentiële of publieke functie bekleedde in de Romeinse nederzetting. Op basis van een eerste studie van de vondsten vermoeden we dat dit complex dateert uit de tweede helft van de 2de eeuw n.C. of het begin van de 3de eeuw n.C.³²

Ook de opgraving in 2010 op het naburig perceel bracht resten van een stenen gebouw aan het licht. Van het indrukwekkende complex werden minstens drie afzonderlijke rechthoekige ruimtes onderscheiden. In tegenstelling tot de funderingen op het eerste opgravingsterrein, waren ze volledig opgebouwd uit grote blokken kalkzandsteen die in een onregelmatig verband gestapeld waren met een zwarte organische leem als bindmiddel. Opvallend was de bewaring van een gedeelte van de opstand van het gebouw. Deze bestond uit een parament van schuin geplaatste, bekapte kalkzandstenen met een vulling van breukstenen in een gele, zandige mortel. De oriëntatie van het complex loopt vrijwel gelijk met die van de gebouwen met de keienfundering en die van de geplaveide weg die in 2008 op het aanpalend perceel door de KU Leuven onderzocht werd. Hieruit blijkt duidelijk een doordachte ruimtelijke planning van de nederzetting.³³

Bij de verschillende opgravingen, uitgevoerd tussen de jaren '70 en 2012, trof men archeologisch materiaal aan dat wijst op het belang van een religieuze beleving in Romeins Asse. Er werden verschillende godenbeeldjes (Mercurius, Ceres en Pomona) aangetroffen evenals een bronzen ram, een bronzen bokje en ram die mogelijk afkomstig zijn van een godenbeeldje. Verschillende juwelen dragen eveneens de afbeelding van een Romeinse godheid. Over de betekenis van 288 pijpenpaarden paardenfigurines bestaat er nog heel wat discussie. Mogelijk kunnen ook zij met religie in verband gebracht worden. Ook van de god Apollo, de godin Venus en van de moedergodin werden verschillende fragmenten in pijpenpaarden aangetroffen. In 2008 werden ook een unieke Mercuriusvaas, astrale ceramiek en fragmenten van een wierookbrander aangetroffen. Duidelijke sporen van een tempel of een ander religieus heiligdom ontbreken vooralsnog in Asse. Mogelijk zijn enkele

---

³² Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40.

³³ Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010b: 9-12.

uitbraaksporen van een fundering, aangetroffen in de jaren '80, wel afkomstig van een Romeinse tempel.³⁴

Ten zuidwesten van de nederzetting, nabij de baan naar Bavai, vond men in het verleden drie crematiegraven met rijk materiaal (urne met beenderresten, aardewerk, glazen voorwerpen en munten) die dateren uit het einde van de 2de eeuw en het begin van de 3de eeuw n.C. Tijdens de opgraving van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) en de KU Leuven in 2007 langsheen de Krokegemseweg werden mogelijk enkele crematiegraven en de restanten van een tumulus aangetroffen.³⁵

Ook de economische activiteiten speelden een belangrijke rol voor de ontwikkeling van de nederzetting. Er zijn nog geen rechtstreekse getuigenissen van landbouw (silo's, landbouwwerktuigen,...) binnen het nederzettingsareaal gekend. Verschillende fragmenten van maalstenen wijzen op maalactiviteiten. De vondst van talrijke metaalslakken, metaalafval en fragmenten van laagovens wijst op ijzerbewerking (smeedactiviteit) in de nederzetting.³⁶

In de tweede helft van de 2de eeuw n.C. bevond zich aan de noordoostelijke rand van de nederzetting en in de onmiddellijke nabijheid van de Romeinse banen richting Rumst en Elewijt een pottenbakkersatelier. De Assese productie bestond onder meer uit borden, kommen, bekers, kruiken, kruikamforen, deksels maar er werden ook misbaksels van kleine amforen en dolia aangetroffen.³⁷ De pottenbakkersoven, aangetroffen in 2009-2010 nabij de interne weg en de weg richting Elewijt, kan mogelijk in een vroegere periode, met name op het einde van de 1ste eeuw of het begin van de 2de eeuw n.C., gedateerd worden.³⁸ Een vierde pottenbakkersoven, opgegraven in 2010, kon op basis van het archeologisch materiaal in de vulling gedateerd worden omstreeks het midden van de 1ste eeuw n.C. De oven bewijst dat Asse ook in deze vroege periode al een belangrijke rol speelde in de lokale productie van aardewerk waaronder imitaties van terra nigra.³⁹

Tijdens haar bloeiperiode lag de Romeinse nederzetting van Asse ingebed in een ruim netwerk van handelsrelaties. Producten uit Italië, het Iberisch schiereiland, het Eifelgebied, Zuid-, Midden-, Noord-, en Oost-Gallië bereikten Asse. In de onmiddellijke omgeving van de nederzetting bevonden er zich verschillende villadomeinen.⁴⁰

Het aangetroffen archeologisch materiaal onderstreept het belang van Asse in de Romeinse periode. Het betreft aardewerk (terra sigillata, terra nigra, geveerd aardewerk, Pompejaans Rood aardewerk, vele fragmenten van dolia en mortaria, fragmenten van verschillende types amforen, oxiderend en reducerend gebakken aardewerk waaronder kruiken, kruikamforen, bekers, deksels, potten,...) maar ook glazen voorwerpen en objecten in metaal (fibulae, armbanden, paardentuig, sleutels,

---

³⁴ Magerman 2008: 36-44.

³⁵ Magerman 2008: 44-47.

³⁶ Magerman 2008: 49-50.

³⁷ Magerman, Lodewijckx en Pedé 2008: 103-122; Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40.

³⁸ Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40.

³⁹ Magerman, Lodewijckx, Pedé en Van de Vijver 2011: 182-209.

⁴⁰ Magerman 2008: 59-60.

sierknoppen, messen, schrijfstiften, munten,...). Enkele zeldzame voorwerpen zijn een ring in bergkristal, fragmenten van olielampen en een onderdeel van een juweel in goud.⁴¹

Over het einde van de Romeinse bewoning in Asse zijn we nog steeds slecht ingelicht. Vondsten uit de late 3de en 4de eeuw n.C. ontbreken vrijwel volledig bij het aardewerk. Een viertal vondsten dateren echter zeker uit de latere periode afkomstig: een kruisboog-fibula, een bronzen haarspeld en een bronzen armband. Enkel de armband kon exact gedateerd worden tussen 340 en 360 n.C.⁴² De munten echter vormen een vrij continue reeks tot in het midden van de 4de eeuw. De discrepantie tussen het ceramisch materiaal en de metalen voorwerpen is vermoedelijk te verklaren door het feit dat het ceramisch materiaal enkel afkomstig is van een zeer beperkt deel van de vicus. De metalen voorwerpen, dikwijls het resultaat van prospecties met metaaldetectoren, zijn van een veel ruimer gebied afkomstig. Bijkomend zijn de munten ook gemakkelijker dateerbaar dan heel wat categorieën van aardewerk. De aanwezigheid van een imitatie tremisses van Anastatius I wijst op menselijke aanwezigheid in de post-Romeinse periode.⁴³ Vermoedelijk kan deze gedateerd worden op het eind van de 5de eeuw, begin van de 6de eeuw. Het is nog erg onduidelijk hoe Asse er in de late 3de en 4de eeuw uitzag en hoe groot de Germaanse invloed was.

De vondst van 8 graven uit de Merovingische periode wijst in ieder geval op nieuwe bewoning in het gebied van de Romeinse nederzetting in de loop van de 6de eeuw n.C.⁴⁴

4.2. 18de eeuw en 19de eeuw

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, gemaakt op vraag van graaf de Ferraris (1771-1778), zien we dat het onderzoeksperceel niet bebouwd was maar landbouwgebied was net buiten de gemeentekern (Fig. 13).

Fig. 13: Uittreksel van de Ferrariskaart met de aanduiding van het betrokken onderzoeksperceel
(© <http://www.ngi.be>).

⁴¹ Magerman 2008: 59-60 en 68.

⁴² Magerman 2008: 74.

⁴³ van Heesch 1998: 228.

⁴⁴ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 40-55.

Ook op de Atlas der Buurtwegen (1840) is er in deze zone nog geen bebouwing te zien (Fig. 14).

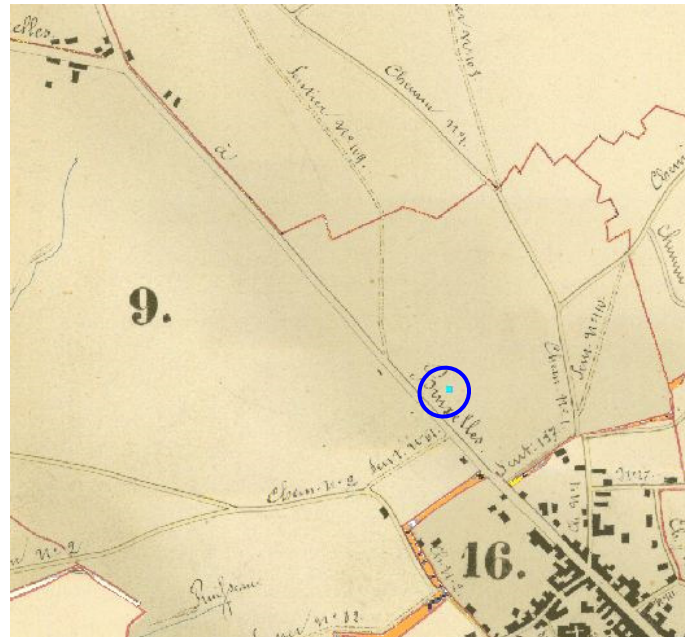

Fig. 14: Uittreksel van de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het betrokken onderzoeksperceel
(© <http://www.vlaamsbrabant.be/verkeer-mobiliteit/wegen/raadpleeg-atlas-der-buurtwegen/index.jsp>).

Op basis van de geschiedenis van de 'Villa Rosa' (*infra*) weten we dat het betrokken perceel in de tweede helft van de 19de eeuw een boomgaard was en dus ook in die periode nog steeds niet bebouwd was.

4.3. Villa Rosa in de 20ste eeuw⁴⁵

Voor het ontstaan van de 'Villa Rosa' keren we terug naar het begin van de 20ste eeuw, de periode waarin Asse gekenmerkt werd door de aanwezigheid van verschillende kleine bedrijven of industrieën, in de volksmond 'koten' genoemd. Zij waren van onschatbare waarde voor de Assese bevolking. Zo kennen we onder meer 'het vellekenskot', 'het leerkot' en 'het lijm- of teerkot'.

Hier willen we het specifiek hebben over 'het vellekenskot' of de '*Couperie d'Assche*'. Dit bedrijf, een haarsnijderij van hazen- en konijnenvellen, werd in 1906 opgericht door Lucien Caytan op de plaats van de Oude Werfliedencentrale, het gebouw dat Agilas vzw momenteel in gebruik heeft als archeologisch depot.

In 1915 trad Lucien Caytan in het huwelijk met Rosa De Koninck, dochter van een rijke, Brusselse varkenshandelaar. In 1916 werd hun eerste zoon, William Caytan, geboren. Het bedrijf van Lucien Caytan kende in deze periode een grote bloei en steeds meer mensen werden er tewerkgesteld.

⁴⁵ de Bauw 1986: 109-124.

In 1919 kocht hij een boomgaard van 3 ha tegenover zijn bedrijf. In 1920 begon hij op deze gronden met de bouw van één van de grootste villa's die er ooit in Asse geweest zijn: de 'Villa Rosa', genoemd naar zijn echtgenote (Fig. 15).

Fig. 15: Zicht op de Villa Rosa (© Archief Koninklijke Heemkundige Kring Ascania).

Het kasteel had zeven kamers en twee garages. Regelmatig kocht Lucien Caytan nieuwe, luxueuze, Amerikaanse wagens die bestuurd werden door een privéchauffeur. Hoge en brede marmeren trappen sierden de voorkant van het gebouw. In het achterliggende park werd er een modern tennisveld en grote serres voor druiven, bloemen en groenten aangelegd. Er kwam een paviljoen met vijvers voor zwanen en ganzen. In het park werd een zomerhuis opgericht waarin 's zomers gegeten werd. Aan de noordkant werd een grote paardenstal opgetrokken in fermettestijl. De grote beukenbomen, kastanjelaars en lindebomen en het langs de steenweg gelegen struikgewas gaven allure aan het geheel. In het kasteelpark werd een wandelweg aangelegd die naar het zomerhuis leidde. Het domein werd afgesloten door middel van een kunstig uitgewerkte, betonnen afsluiting. Een hoge zwarte metalen poort met koperen spiekenkoppen was de enige toegang naar de 'Villa Rosa'.

Rosa De Koninck stierf in 1934 en Lucien Caytan hertrouwde twee jaar later met de 25 jaar jongere Katharina Vernieuwe. Eind 1955 besliste Lucien Caytan zich terug te trekken nadat hij 50 jaar lang zijn bedrijf geleid had. Zijn zoon William volgde zijn vader op als hoofd van het bedrijf. De bestellingen namen echter af en het personeel was sterk verminderd. William Caytan behield tot 1965 de leiding over het bedrijf.

Vanaf 1955 begon Lucien Caytan zijn eigendommen te verkopen. In 1955, het jaar van zijn aftreden, werd de grote 'Villa Rosa' verkocht samen met de naastgelegen prachtige 'Villa Raywi' (eens eigendom van zijn zoon William). In 1956 werd ook het mooie renteniershuis verkocht (waarin de Waalse boekhouder Henri van Uymeersch had verbleven).

In 1964 werden de twee grote villa's van het domein Caytan afgebroken en het park werd verkaveld in 26 bouwterreinen. Bijna alle bouwgronden kregen een verschillende eigenaar, die er kleinere villa's optrokken. Er werden twee straten aangelegd: de Beukenlaan en de Kastanjelaan. Zij verwijzen naar de grote bomen die in het park van de villa stonden (Fig. 16).

Fig. 16: Luchtfoto van de verkaveling met 26 bouwloten op de plaats van de Villa Rosa en bijhorend parkdomein en zicht op het onderzoeksperceel (blauw) (© <https://maps.google.com>).

Het perceel waarop het vooronderzoek plaatsvond maakte in de eerste helft van de 20ste eeuw deel uit van het park van de 'Villa Rosa'. Het is één van de weinige terreinen die ondertussen nooit bebouwd werd en pas nu verder verkocht wordt als bouwperceel.

Zeker tot in de 18de eeuw hebben we op historische kaarten geen sporen teruggevonden van bebouwing op dit perceel. De kans lijkt dan ook klein dat het perceel in de middeleeuwen of tussen de 16de en de 18de eeuw bebouwd was.

5. Resultaten van het archeologisch vooronderzoek

Dit hoofdstuk geeft een volledig overzicht van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan de hand van vier hoofdstukken: een inventaris, een analyse, een synthese en een besluit.

5.1. Inventaris

De inventaris bestaat uit een grondplan met de aanduiding van de archeologische sporen, een sporenlijst, een overzicht van de afdekkende lagen zichtbaar in het noord- en oostprofiel en een vondstenlijst.

5.1.1. Grondplan (Fig. 17)

Het algemeen grondplan met de aanduiding van de grondsporen is in hogere resolutie en betere kwaliteit terug te vinden als bijlage VI van dit document.

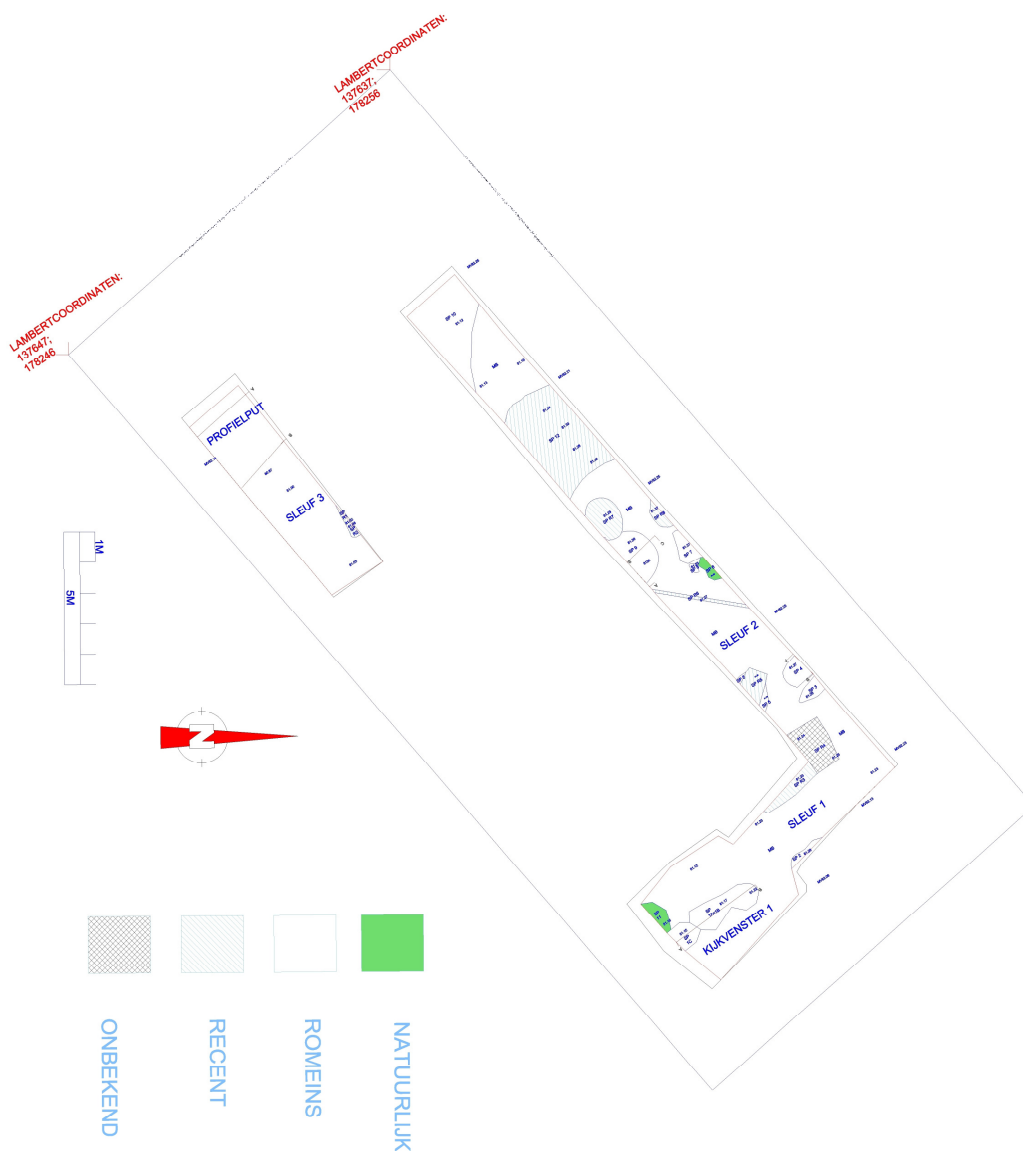

Fig. 17: Algemeen grondplan met de aanduiding van de grondsporen.

5.1.2. Sporenlijst

In onderstaande sporenlijst (inventaris) wordt elk spoor uitgebreid beschreven aan de hand van de volgende elementen: spoornummer, sleuf, vorm en afmetingen aan het oppervlak, beschrijving van de vulling aan het oppervlak, niveau TAW, beschrijving van het profiel, beschrijving vulling in het profiel, materiaal aanwezig in het profiel, het al dan niet doorlopen in het sleufprofiel en eventuele oversnijdingen. De volledige sporenlijst (data inventaris en analyse) is terug te vinden in bijlage VII van dit document.

ID	Spoor-nummer	Sleuf	Vorm en afmetingen van het spoor aan het oppervlak	Beschrijving vulling oppervlak	Niveau TAW	Beschrijving profiel	Beschrijving vulling profiel	Materiaal in profiel	Loopt door ?	Oversnijdingen
1	1 A/B	1	Onregelmatig, langwerpig spoor, ML = 2,50 m, MB = 0,90 m	He, donkergrijze-zwarte tot grijsbruine, lemige vulling, goede aflijning	81,22 m	Deels getrapt U-vormig profiel met één recht aflopende wand en één getrapte wand, vlakke bodem, MD = 1,34 m	(1) Ho, beigegrijze, lemige vulling, goede aflijning, (2) He, donkerbruine tot bruinzwarte, lemige tot kleiige vulling, goede aflijning, (3) He, grijze tot grijsblauwe, lemige tot licht zandige vulling, goede aflijning, (4) Ho, bruinbeige, lemige tot licht kleiige vulling, goede aflijning, (5) He, blauwgrijze, lemige vulling, goede aflijning, (7) Ho, grijsbordeaux-achtige, lemige vulling, geen uitspraak mogelijk over aflijning	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, VL-spikkels, K	N	Wordt gesneden door spoor 1 C
2	1 C	1	Deel van een vermoedelijk ellipsvormig spoor, MVL = 1,00 m, MVB = 0,80 m	Ho, grijsbruine, lemige vulling, goede aflijning	81,15 m	Aanzet van een vermoedelijk U-vormig profiel met minimum één recht aflopende wand, aanzet van een mogelijke vlakke bodem, MD = 0,50 m	(6) Ho, donkergrijze tot grijsbruine, lemige vulling, matige aflijning	Hk-fragmenten	J	Snijdt spoor 1 A/B

3	2	1	Deel van een groter spoor, vorm en afmetingen niet te bepalen wegens te beperkt vrijgelegd	Ho, grijze, lemige vulling met enkele vlekken verspitte leem, goede aflijning	81,26 m	/	/	/	J	/
4	3	2	Deel van een vermoedelijke licht onregelmatig ellipsvormig spoor, MVL = 0,90 m, MVB = 0,55 m	He, grijze, lemige vulling met verspreide vlekken verspitte leem, goede aflijning	81,26 m	/	/	/	J	/
5	4	2	Deel van een vermoedelijk ellipsvormig spoor, MVL = 0,80 m, MVB = 0,90 m	He, grijze, lemige vulling met verspreide vlekken verspitte leem, goede aflijning	81,27 m	Licht onregelmatig U-vormig profiel met schuin aflopende wanden en een licht afhellende bodem, MD = 0,26 m	(1) He, grijze, lemige vulling met verspreide vlekken verspitte leem, goede aflijning	Hk-spikkels	J	/
6	5	2	Deel van een vermoedelijk ellipsvormig spoor, MVL = 0,70 m, MVB = 1,20 m	He, donkergrijze, lemige vulling met enkele vlekken verspitte leem, goede aflijning	81,28 m	/	/	/	J	Wordt gesneden door spoor R5
7	6	2	Deel van een onregelmatig spoor, afmetingen niet te bepalen wegens te beperkt vrijgelegd	Ho, witgrijze, zandige vulling, goede aflijning	81,28 m	/	/	/	J	
8	7	2	Deel van een groter spoor, vorm en afmetingen niet te bepalen wegens te beperkt vrijgelegd	Ho, donkere grijsbruine, lemige vulling, goede aflijning	81,24 m	/	/	/	J	/
9	8	2	Ellipsvormig spoor, ML = 0,40 m, MB = 0,20 m	Ho, donkere bruingrijze, lemige vulling, goede aflijning	81,25 m	/	/	/	N	/
10	9	2	Deel van een ellipsvormig of cirkelvormig spoor, MVL = 2,10 m, MVB = 1,10 m	Ho, donkergrijze, lemige vulling, goede aflijning	81,26 m	Licht onregelmatig U-vormig profiel met deels naar buiten, deels recht aflopende en deels getrapte wanden, quasi vlakke bodem, MD = 1,34 m	(1) Ho, donkergrijze tot zwarte, lemige vulling, goede aflijning, (2) Lenzen verspitte leem, goede aflijning	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, AW, KZS, DP-fragmenten	J	Wordt gesneden door spoor R7

11	10	2	Deel van een vermoedelijk langwerpig spoor, MVL = 2,50 m, MVB = 1,20 m	Ho, grijze, lemige vulling, matige tot goede aflijning	81,12 m	Aanzet van een U-vormig tot licht V-vormig profiel met minimum één deels schuin aflopende en deels naar buiten lopende wand, aanzet van een mogelijke vlakke bodem, MD = 0,84 m	(1) Ho, grijze, lemige vulling met enkele vlekken verspitte leem, goede aflijning	Hk-spikkels, VL-spikkels, B, AW, K	J	/
12	11	1	Deel van een vermoedelijk ellipsvormig spoor, MVL = 1,20 m, MVB = 0,60 m	Ho, witgrijze, lemige tot zandige vulling, goede aflijning	81,16 m	/	/	/	J	Wordt gesneden door spoor 1 C
13	12	2	Deel van een langwerpig spoor, MVL = 2,00 m, MVB = 3,20 m	Ho, bruine, lemige tot kleiige vulling 'in plakken', matige aflijning	81,26 m	/	/	/	J	Wordt gesneden door spoor R7
14	R1	3	Deel van een groter spoor, vorm en afmetingen niet te bepalen wegens te beperkt vrijgelegd	He, groengrijze tot beige, lemige tot licht zandige vulling, goede aflijning	81,02 m	/	/	/	J	Wordt gesneden door spoor R2
15	R2	3	Deel van een groter spoor, vorm en afmetingen niet te bepalen wegens te beperkt vrijgelegd	He, donkergrijze tot beige, lemige vulling, goede aflijning	81,08 m	/	/	/	Ja	Snijdt spoor R1
16	R3	1	Deel van een groter spoor, vorm en afmetingen niet te bepalen wegens te beperkt vrijgelegd	Ho, donkergrijze, losse lemige vulling, goede aflijning	81,24 m	/	/	/	J	Snijdt spoor R4
17	R4	2	Vierkant spoor, ML/MB = 1,50 m	He, groengrijze tot beige, lemige tot licht zandige vulling, goede aflijning	81,25 m	/	/	/	J	Wordt gesneden door spoor R3
18	R5	2	Deel van een rechthoekig spoor, MVL = 1,00 m, MVB = 0,70 m	Ho, grijze, losse lemige vulling, goede aflijning	81,28 m	/	/	/	J	Snijdt spoor 5
19	R6	2	Langwerpig spoor, MVL = 3,00 m, MB = 0,30 m	Ho, grijze, lemige tot licht zandige vulling, goede	81,27 m	/	/	/	J	/

				aflijning						
20	R7	2	Deel van een vermoedelijk ellipsvormig spoor, MVL = 1,50 m, MVB = 0,90 m	Ho, donkgrijze, losse lemige vulling, goede aflijning	81,29 m	/	/	/	J	Snijdt spoor 9
21	R8	2	Deel van een vermoedelijke ellipsvormig spoor, MVL = 1,10 m, MVB = 0,35 m	Ho, donkergrijze, losse lemige vulling, goede aflijning	81,37 m	/	/	/	J	Snijdt spoor 12

Legende bij de tabel:

ML	Maximale lengte
MB	Maximale breedte
MVL	Maximale vrijelegde lengte
MVB	Maximale vrijelegde breedte
Ho	Homogeen
He	Heterogeen
J	Ja
N	Neen
Hk	Houtskool
VL	Verbrande leem
B	Bot
AW	Aardewerk
KZS	Kalkzandsteen
S	Steen
K	Kiezel
DP	Dakpan

5.1.3. Beschrijving van de terreinopbouw

A. Aan de hand van de hoofdprofielen

Het noordelijk profiel van sleuf 2 werd over de volledige lengte van het terrein opgekuist, gefotografeerd en getekend. Bijkomend werd ook het noordelijk deel van het oostelijk profiel van sleuf 1 op dezelfde wijze geregistreerd. Dit leverde de volgende beschrijvingen van de opeenvolgende lagen op:

Sleuf 1: noordprofiel (Fig. 18)

- (1) Laag bestaande uit de wortels van de natuurlijke vegetatie.
- (2) Laag gele leem, steriel.
- (3) Laag donkergrijze tot zwarte, lemige vulling met fragmenten van recente dakpannen, kalkzandsteen, kiezels.
- (4) Homogene, grijze, lemige vulling met verspreide lenzen verspitte leem en fragmenten van recente dakpannen, metaalslakken, verbrande leem.
- (5) Moederbodem.
- (6) Spoor 3.
- (7) Spoor 4.
- (8) Homogene, grijzebeige, lemige vulling met houtskoolspikkels, spikkels verbrande leem, kiezels.
- (9) Laag geelbeige leem.
- (10) Homogene, grijze, lemige tot licht zandige vulling met kiezels en recente baksteen.
- (11) Spoor 7.
- (12) Homogene, grijze, lemige vulling met kiezels, spikkels verbrande leem, houtskoolspikkels.
- (13) Homogene, donkergrijze, lemige vulling met verspreid recent puin: baksteenfragmenten, kalkzandsteen en houtskool.
- (14) Asfaltachtige laag bestaande uit een rood bovendeel en een zwart benedendeel, onderaan een laag bestaande uit puin waaronder bakstenen. Centraal verdiept gedeelte met een dikke koperkabel.
- (15) Spoor 8.
- (16) Spoor 12.
- (17) Homogene, grijze tot grijsblauwe lemige vulling met dakpanspikkels en kiezels.
- (18) Homogene, grijzebeige, lemige vulling met houtskoolspikkels, spikkels verbrande leem, kiezels.
- (19) Heterogene, grijze, lemige vulling met vlekken beigegele, lemige vulling en verspreid recent puin waaronder baksteenfragmenten, kalkzandsteen, metaalslakken.
- (20) Spoor 10.
- (21) Homogene, grijze, lemige vulling met kleine stukjes kalkzandsteen, dakpanfragmenten, kiezels.

(22) Homogene, grijze, lemige vulling met brokjes houtskool, kalkzandsteen, ijzer, baksteen en verspreide leemlenzen.

(23) Laag bestaande uit stukken kalkzandsteen, steen, baksteen, dakpannen en hout.

Fig. 18a: Tekening van het noordprofiel.⁴⁶

Fig. 18b, c en d: Foto's van het noordprofiel.

⁴⁶ De minder goede kwaliteit van deze tekening is te wijten aan de technische problemen bij het digitalisatieproces van dit noordprofiel met een totale lengte van 21,50 m.

Sleuf 2: oostprofiel (Fig. 19)

- (1) Homogene, beige tot gele, lemige vulling met op de bodem plastic, kiezels en dakpanspikkels (= (2) noordprofiel).
- (2) Laag donkergrijze tot zwarte, lemige vulling met fragmenten van recente dakpannen, kalkzandsteen, kiezels (= (3) noordprofiel).
- (3) Homogene, grijze, lemige vulling met verspreide lenzen verspitte leem en fragmenten van recente dakpannen, metaalslakken, verbrande leem (= (4) noordprofiel).
- (4) Homogene, grijze, lemige vulling met steen, kiezels en wortels van de natuurlijke vegetatie.
- (5) Homogene, bruinbeige, lemige vulling met dakpanfragmenten en fragmenten verbrande leem.
- (6) Homogene, bruinigrijze, lemige vulling met kiezels en dakpanspikkels.
- (7) Homogene, grijzebeige, lemige vulling met houtskoolspikkels, spikkels verbrande leem, kiezels (= (8) noordprofiel).
- (8) Spoor 2.
- (9) Moederbodem.

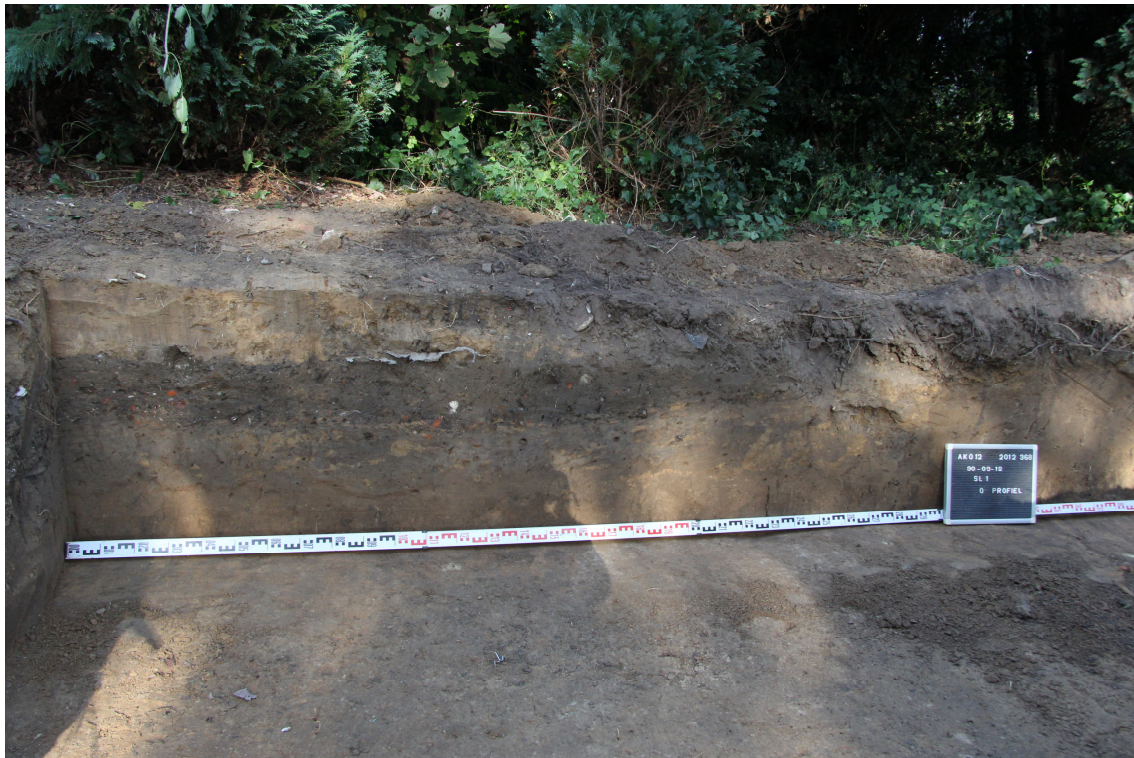

Fig. 19: Zicht op het noordelijk deel van het oostprofiel in sleuf 1.

B. Aan de hand van een profielput

Rekening houdend met de eerder vermelde beperkingen en de aanwezigheid van Romeinse sporen op het uiteinde van de sleuven 1 en 2, werd er beslist om slechts één profielput aan te leggen. Deze put werd machinaal uitgegraven in het westelijk gedeelte van sleuf 3. Hier waren geen archeologische sporen aanwezig en bevonden we ons buiten de toekomstige bebouwbare oppervlakte (Fig. 22).

In overleg met Katrien De Nil van Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) werd er beslist om de profielput uit te graven tot een diepte van 3,20 m onder het maaiveld. De bedoeling was om de aanwezigheid van de geologische kiezellaag na te gaan.

Deze vraagstelling kadert in het onderzoek van de geologische kiezellaag die ook tijdens de opgraving langs de Nerviërsstraat in 2009 en 2010 vastgesteld was en waarvan de oorsprong nog niet gekend is. Sommige onderzoekers zijn van mening dat de kiezellaag een Tertiaire laag is (basisgrind Tongeriaan)⁴⁷, anderen denken dat het om Kwartaire rivierterrasafzettingen gaat.⁴⁸ De kiezers uit deze laag werden in de Romeinse periode wel ontgonnen en aangewend om de funderingen van verschillende gebouwen aan te leggen. Booronderzoek op de Hopmarkt, in het centrum van Asse, door de firma Eijkelkamp toonde aan dat de kiezellaag hier niet meer voorkomt.⁴⁹ Uit de profielput op het onderzoeksperceel bleek dat de geologische kiezellaag ook hier aanwezig is (Fig. 21).

De coördinaten van deze profielpunt zijn 137648 en 178252 (via GIS Vlaanderen). De hoogte van het maaiveld op deze plaats is 82,14 m TAW.

De lagen in de profielput kunnen als volgt omschreven worden (Fig. 20):

- (1) Laag bestaande uit de wortels van de natuurlijke vegetatie.
- (2) Puinlaag bestaande uit een groengele mortellaag.
- (3) Puinlaag bestaande uit kalkbrokken.
- (4) Puinlaag bestaande uit recente bakstenen.
- (5) He, donkerbruine tot zwarte, lemige vulling vermengd met lenzen verspitte leem, baksteengruis, kalkzandsteen, kiezers.
- (6) Ho, donkerbruingrijze, lemige vulling met kiezers, fragmenten dakpan, kiezers, verbrande leem.
- (7) Ho, bleekgrijze tot beigegrijze, lemige vulling met houtskoolspikkels, kiezers, spikkels verbrande leem.
- (8) Moederbodem: leem tussen 81,14 m en 78,94 m TAW met gleyverschijnselen (roestvlekken in de bodem veroorzaakt door fluctuaties in de grondwaterspiegel).
- (9) Geologische laag bestaande uit kiezers in een roestkleurig bindmiddel, glauconietlaag ontbreekt, begin van de laag op 78,94 m TAW.

---

⁴⁷ <http://dov.vlaanderen.be>.

⁴⁸ Dhr. E. Crick en mevr. K. De Nil, mondelinge informatie.

⁴⁹ Dhr. B. Diependaele, mondelinge informatie.

Fig. 20: Noordprofiel van sleuf 3.

Fig. 21: Geologische kiezellaag in de profielput.

Fig. 22: Algemeen zicht op de profielput in sleuf 3.

5.1.4. Materiaallijst

Het archeologisch materiaal werd per context en per dag ingezameld. Een inventaris van alle vondsten per context is terug te vinden in bijlage I van dit document. In dit overzicht wordt het materiaal beschreven, de bakking wordt bepaald, de magering wordt beschreven en tenslotte volgt een datering. In het volgende hoofdstuk zullen deze vondsten in relatie met hun context verder geanalyseerd worden.

5.2. Analyse en interpretatie

5.2.1. Algemeen

In totaal werden er in de sleufvlakken 21 sporen geregistreerd die op basis van hun datering in vijf categorieën werden onderverdeeld:

- Natuurlijke sporen
=> 2 sporen = 10%
- Romeinse sporen (gedateerd op basis van het archeologisch materiaal in de vulling)
=> 4 sporen = 20%
- Romeinse sporen (gedateerd op basis van het algemeen uitzicht en de aard van de opvulling)
=> 6 sporen = 30 %
- Recente sporen uit de 20ste eeuw (gedateerd op basis van het archeologisch materiaal)
=> 8 sporen = 37%
- Sporen met een onzekere datering
=> 1 spoor = 5%

Onderstaande grafiek geeft deze aantallen grafisch weer (Fig. 23). Bij deze telling werd er echter geen rekening gehouden met de recente afdekkingen en 20ste sporen die in het noord- en het oostprofiel opgetekend werden.

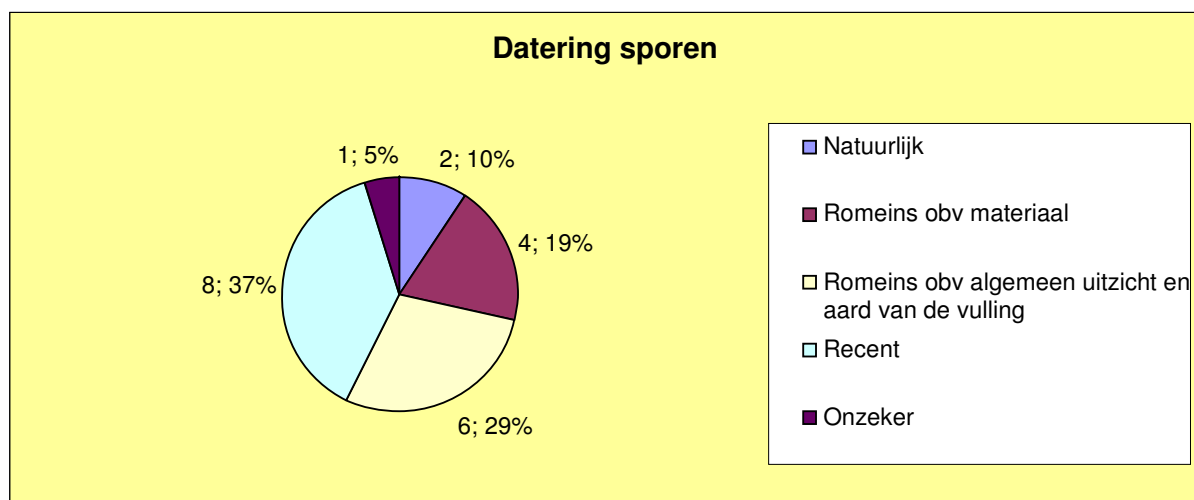

Fig. 23: Overzicht van de sporen en hun datering.

In de volgende hoofdstukken zal een analyse gemaakt worden van de sporen uit de 20ste eeuw en de Romeinse periode. Daarnaast zullen ook de vondsten verder in detail bestudeerd worden. De sporen van natuurlijke oorsprong (spoor 6 en spoor 11) en het spoor met onbekende datering (spoor R4) worden hier verder buiten beschouwing gelaten.

5.2.2. Overzicht van de analyseresultaten van de aangetroffen sporen

Onderstaande tabel geeft een schematisch overzicht van de analyse van de verschillende sporen. De sporen die gecoupeerd werden, staan hier in het vet weergegeven. In de volgende hoofdstukken zal verder ingegaan worden op deze resultaten.

ID	Spoor-nummer	Sleuf	Datering algemeen	Datering specifiek	Dateringscriterium	Functie - primair	Functie - secundair
1	1 A/B	1	Romeins	Tweede helft 1 ^{ste} , eerste helft 2 ^{de} eeuw n.C.	Materiaal uit coupe	Leemwinningskuil?? Extractiekuil kiezels??	Opgepulde kuil - afvalkuil
2	1 C	1	Romeins	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling	/	Opgepulde kuil - afvalkuil
3	2	1	Romeins	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling en materiaal aan oppervlak	/	Opgepulde kuil - afvalkuil
4	3	2	Romeins	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling	/	Opgepulde kuil
5	4	2	Romeins	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling	/	Opgepulde kuil
6	5	2	Romeins	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling	/	Opgepulde kuil - afvalkuil
7	6	2	Natuurlijk	/	Aard van de opvulling	/	/
8	7	2	Romeins	/	Aard van de opvulling	/	Opgepulde kuil - afvalkuil
9	8	2	Romeins	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling	/	Opgepulde kuil
10	9	2	Romeins	Tweede helft 1 ^{ste} , eerste helft 2 ^{de} eeuw n.C.	Materiaal uit coupe	Paalgat? Silo?	Opgepulde kuil - afvalkuil
11	10	2	Romeins	Tweede helft 1 ^{ste} , eerste helft 2 ^{de} eeuw n.C.	Materiaal uit coupe	Gracht?	Opgepulde gracht
12	11	1	Natuurlijk	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling	/	/
13	12	2	Recent?	20 ^{ste} eeuw	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling, relatie met bovenliggende parkweg	/	Opvulling, afzetting

14	R1	3	Recent?	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling	/	/
15	R2	3	Recent?	/	Algemeen uitzicht, aard van de opvulling	/	/
16	R3	1	Recent	20 ^{ste} eeuw	Materiaal uit vulling	Afvalkuil	Afvalkuil
17	R4	2	?	/	?	/	Opgevulde kuil
18	R5	2	Recent	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld schaafmateriaal	Afvalkuil	Afvalkuil
19	R6	2	Recent	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal	Stenen buis	Aanleg tracé en buis
20	R7	2	Recent	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal	Afvalkuil	Afvalkuil
21	R8	2	Recent	20 ^{ste} eeuw	Ingezameld materiaal	Afvalkuil	Afvalkuil

5.2.3. Analyse van de sporen uit de 20ste eeuw

In totaal konden in de vlakken van de proefsleuven zeven sporen uit de 20ste eeuw herkend worden. Daarbij dienen we ook nog rekening te houden met de 20ste-eeuwse afdekkingen en structuren die we in het noordelijk en het oostelijk profiel registreerden.

A. Afvalkuilen

Sporen R3, R5, R7 en R8 kunnen beschouwd worden als 20ste-eeuwse afvalkuilen. Zij waren onder meer gevuld met bakstenen, delen van plastic zakken en buizen, metaalslakken, betongruis, stukken dakpannen,...(Fig. 24 en fig. 25).

Fig. 24: Spoor R3 in sleuf 1.

Fig. 25: Spoor R7 in sleuf 2.

B. Restanten van de 'Villa Rosa'

Twee sporen in het vlak, met name spoor R6 en spoor 12, laag (14) in het noordprofiel van sleuf 2 en een deel van de oorspronkelijke afsluiting kunnen rechtstreeks in verband gebracht worden met de 'Villa Rosa'. Zij worden hieronder verder besproken.

1. Spoor R6

Spoor R6 is een stenen aan- of afvoerleiding van water die in verband gebracht kan worden met de 'Villa Rosa' en het zomerhuis in het park (Fig. 26).

Fig. 26: Stenen aan- of afvoerleiding in sleuf 2.

2. Spoor 12

De betekenis van dit spoor is niet duidelijk en het kan dan ook moeilijk geïnterpreteerd worden. Het bevond zich onder het centrale gedeelte van de parkweg (zie 3) en houdt vermoedelijk daarmee verband (Fig. 27).

Fig. 27: Algemeen zicht op spoor 12.

3. Laag 14

Laag (14) werd zowel aangetroffen in het noordprofiel van sleuf 2 als in het oostprofiel van sleuf 1 en kan geïnterpreteerd worden als een asfaltweg (Fig. 28). De burens aan de oostzijde van het perceel bevestigden de aanwezigheid van dezelfde weg op hun perceel. Onder deze weg lag een koperen kabel die het wegtracé volgde. Deze weg kan beschouwd worden als de verbindingsweg tussen de 'Villa Rosa' en het zomerhuis in het park. De koperen kabel was de nutsleiding die het zomerhuis van elektriciteit voorzag.

Fig. 28: Zicht op de parkweg in het noordprofiel van sleuf 2.

4. Afsluiting

In het huidige straatbeeld bleven er geen materiële restanten bewaard van wat een eeuw geleden een luxueuze villa met parkdomein was. De enige uitzondering daarop vormt een gedeelte van het betonnen sierhek dat het parkdomein van de 'Villa Rosa' afsloot. Dit betonnen hek bevindt zich aan de westzijde van het onderzoeksperceel (Fig. 29).

Fig. 29: Het enige, nog zichtbare restant van de 'Villa Rosa' is het betonnen afsluithek aan de straatzijde van het onderzoeksperceel.

C. Onbekende functie

Sporen R1 en R2 zijn op basis van de aard van hun vulling duidelijk recent. Een verdere interpretatie blijft moeilijk omdat ze slechts zeer beperkt werden aangesneden in sleuf 3.

5.2.4. Analyse van de sporen uit de Romeinse periode

In totaal konden 10 sporen uit de Romeinse periode herkend worden. Vier ervan werden gedateerd op basis van het archeologisch materiaal uit hun vulling, zes op basis van hun algemeen uitzicht en de aard van hun opvulling. Het gebrek aan materiaal uit deze zes sporen kan deels verklaard worden door het feit dat niet al deze sporen gecoupeerd werden.

Binnen het tijdsbestek van het vooronderzoek werden vijf van deze sporen gecoupeerd: sporen 1A/B, 1C, 4, 9 en 10.

De primaire functie van de sporen die niet gecoupeerd werden, blijft onduidelijk. In ieder geval gaat het om verschillende kuilen die in een tweede fase opgevuld werden met aarde, al dan niet samen

met nederzettingsafval. De gecoupeerde sporen worden hieronder verder en uitgebreider geanalyseerd.

A. Spoor 1 (A/B en C)

Op basis van de vorm aan het oppervlak werd gedacht dat spoor 1 op een dieper niveau uit elkaar zou vallen in drie aparte sporen: A, B en C (Fig. 33). Indien dit het geval zou zijn, wilden we hun onderlinge relatie in kaart brengen. Bovendien wilden we ook de bewaringstoestand en de datering van dit spoor (sporen) beter leren. Omwille van deze redenen werd er beslist om het spoor te couperen.

Uit de coupe bleek dat het om twee verschillende sporen ging die elkaar sneden: spoor 1A/B en spoor 1C. Spoor 1A/B was minimum 1,35 m diep bewaard (Fig. 34). We veronderstellen dat de bodem van het spoor niet bereikt werd omwille van de aanwezigheid van een grijsbordeaux-achtige lemige opvulling die zich in de zijwanden en de bodem van de profielput duidelijk aflijnde. Een boring op de bodem van de profielput wees uit dat deze onderste laag nog 0,80 m dieper liep. Onmiddellijk daaronder kwam in de boorkop een kiezelconcentratie te voorschijn. Mogelijk bevonden we ons op dat niveau op het geologische kiezelpakket dat ook reeds op andere plaatsen in de omgeving en in de profielput tevoorschijn kwam (*supra*). Enkel verder archeologisch onderzoek zal meer duidelijkheid kunnen brengen over de aard en de diepte van dit opmerkelijke spoor met grotendeels rechte wanden en de onderliggende kiezellaag.

Uit de vulling van dit spoor werden er van volgend aardewerk fragmenten aangetroffen: dakpannen, zeepwaar, grijs aardewerk (Fig. 31), dolia, terra nigra, *Low Lands Ware*⁵⁰, handgevormd aardewerk (Fig. 30), Arraswaar⁵¹, wrijfschalen en kruikwaar (Fig. 32). Behalve aardewerk bevatte de vulling van de kuil ook enkele botfragmenten, metaalslakken en ijzeren nagels. Karakteristiek materiaal dat een goede datering van het spoor geeft, ontbreekt echter.

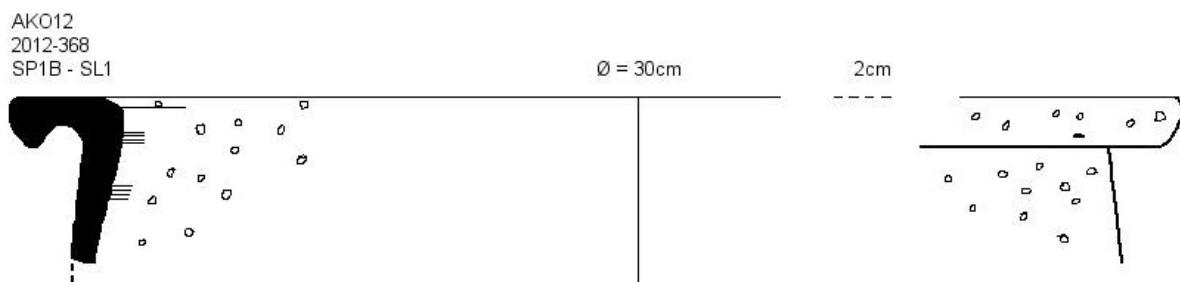

Fig. 30: Tekening van een scherp zwart handgevormd aardewerk uit spoor 1A/B (deel B).

⁵⁰ Hiddink 2011: 223; De Clercq en Degryse 2008.

⁵¹ Hiddink 2011: 79.

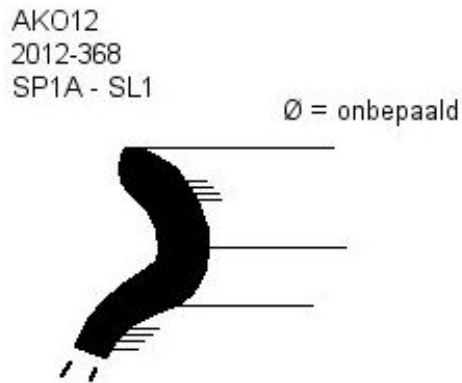

Fig. 31: Tekening van een randscherf reducerend aardewerk uit spoor 1A/B (deel A).

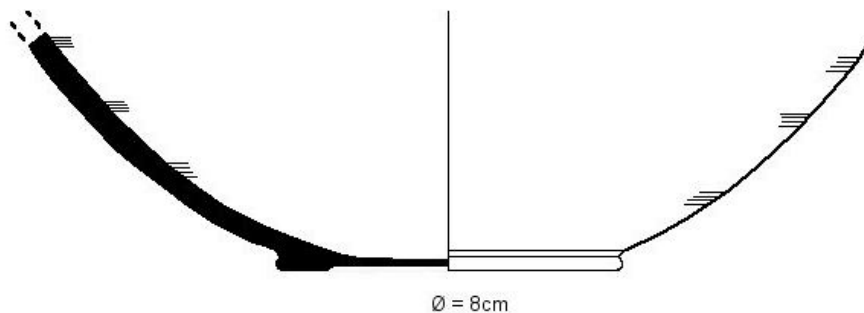

Fig. 32: Tekening van een bodemfragment van een kruik in oxiderend aardewerk uit spoor 1A/B (deel B).

Op basis van de vorm en de diepte van dit spoor en het feit dat de vulling van het spoor doorloopt tot op de geologische kiezellaag kan mogelijk gedacht worden aan een leemwinningskuil of een kuil voor de extractie van kiezels. In een tweede fase werd de kuil opgevuld met aarde en nederzettingsafval.

Fig. 33: Spoor 1A/B en 1C in het vlak.

Fig. 34: Profiel op spoor 1A/B en 1C.

Spoor 1 C was slechts 0,50 m diep bewaard en bleek spoor 1A/B te snijden. Over de primaire functie van dit spoor kan weinig met zekerheid gezegd worden. Uit de vulling van dit spoor kon geen

materiaal gerecupereerd worden maar de aard van de opvulling en de relatie met spoor 1A/B doet een datering in de Romeinse periode vermoeden.

B. Spoor 4

De keuze om spoor 4 te couperen werd ingegeven door het feit dat er bij het schaven geen vondsten aangetroffen werden en de datering onzeker bleef (Fig. 35). Dit spoor bleek slechts 0,35 m diep bewaard (Fig. 36). Ook tijdens het couperen werden er geen vondsten aangetroffen zodat datering op basis van archeologisch materiaal niet mogelijk was. Op basis van het algemeen uitzicht, de aard van de vulling en de gelijkenissen met andere sporen die de afgelopen jaren in Asse onderzocht werden, kan een datering in de Romeinse periode wel vooropgesteld worden.

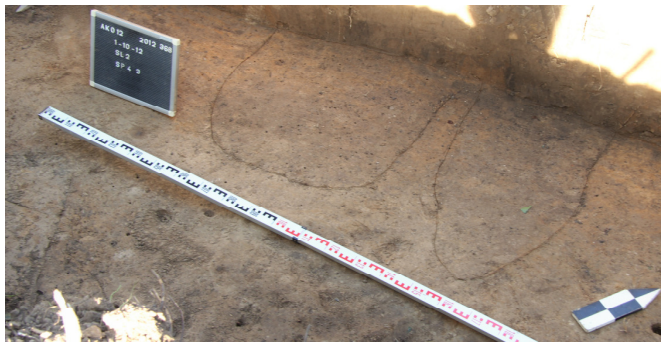

Fig. 35: Sporen 3 en 4 in het vlak.

Fig. 36: Profiel van spoor 4.

C. Spoor 9

Spoor 9 (Fig. 37) werd slechts voor een kwart gecoupeerd. Opvallend bij dit spoor was de donkergrijze tot zwarte, houtskoolrijke vulling, de aanwezigheid van een grote kalksteen op de bodem van de kuil, de relatief rechte wanden van de kuil, de bewaarde diepte (1,35 m) en de hoeveelheid en het type aardewerk dat hierin werd aangetroffen (Fig. 38).

Fig. 37: Spoor 9 in het grondvlak.

Het aangetroffen materiaal bestond uit metaalslakken, ijzeren nagels, botfragmenten en fragmenten van verschillende aardewerkcategorieën zoals dakpannen, dolia, verschillende types grijs aardewerk (mogelijk een fragment *Rhineland Granular Grey*-aardewerk⁵²) en oxiderend aardewerk, gevernist aardewerk met witte kern, zeepwaar, kruikwaar, handgevormd aardewerk, technisch aardewerk, amforen, terra nigra en terra nigra-achtig aardewerk, Zuid-Gallische terra sigillata waarvan enkele verbrande stukken en mogelijk ook terra rubra⁵³. Een eerste indruk van dit materiaal doet een opvulling van de kuil in de tweede helft van de 1ste eeuw of de eerste helft van de 2de eeuw n.C. vermoeden.

Op basis van deze gegevens kan het spoor mogelijk als een silo of een paalkuil beschouwd worden. Indien het een paalkuil betreft, zal enkel vlakdekkend onderzoek kunnen uitmaken of dit spoor deel uitmaakt van een structuur (vb. huisplattegrond).

Fig. 38: Coupe op spoor 9.

D. Spoor 10

Op basis van de aflijning aan het oppervlak (Fig. 39) en het profiel (Fig. 40) kan spoor 10 als een gracht of een greppel beschouwd worden die zich in noordwestelijke en zuidoostelijke richting leek verder te zetten.

⁵² <http://www.referentiecollectie.nl>.

⁵³ <http://potsherd.net>.

Fig. 39: Grondvlak van spoor 10.

Fig. 40: Profiel van spoor 10.

Het aangetroffen materiaal bestond uit ijzeren nagels, enkele botfragmenten, bouwpuin, Zuid-Gallische terra sigillata van het type Dragendorff 18⁵⁴, reducerend aardewerk (Fig. 41), kruikwaar, terra nigra, amfoorfragmenten en zeepwaar. Karakteristiek materiaal voor het geven van een precieze datering ontbreekt maar ook in dit geval kan een opvulling van de kuil in de tweede helft van de 1ste eeuw of de eerste helft van de 2de eeuw n.C. geplaatst worden.

Enkel verder onderzoek kan het verloop en de datering van deze gracht verder in kaart brengen.

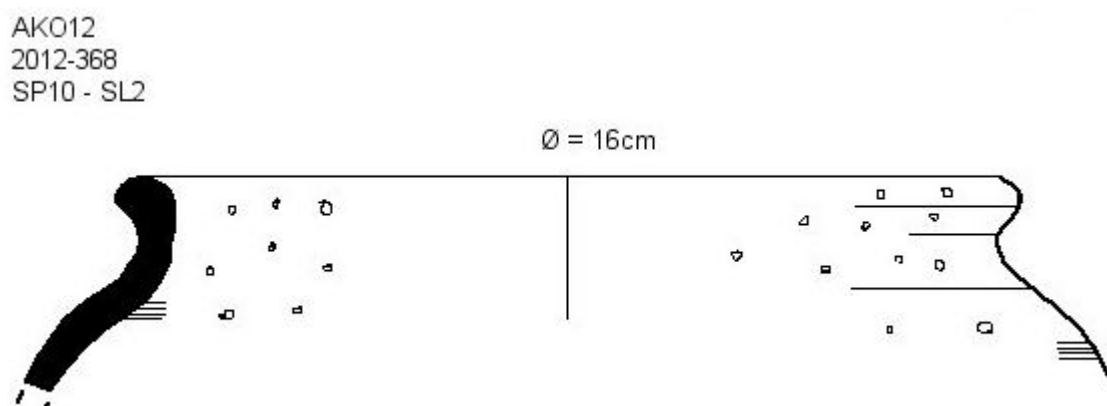

Fig. 41: Tekening van een fragment reducerend aardewerk (kookpot) uit spoor 10.

5.2.5. Algemene analyse van het archeologisch materiaal uit de Romeinse periode

Voor de analyse van het archeologisch materiaal beperken we ons tot het Romeins materiaal en bijgevolg tot de sporen die op basis van het materiaal in hun vulling als Romeins beschouwd kunnen worden.

In totaal konden, verspreid over de verschillende sporen, 282 vondsten gerecupereerd worden. In vergelijking met het Romeins materiaal dat aan het licht kwam tijdens de opgravingen tussen 2007 en 2012 in de noordoostelijke sector van de vicus vallen bij het onderzoek op dit perceel enkele zaken op:

⁵⁴ <http://potsherd.net>.

- 1) Het aardewerk is zeer sterk gefragmenteerd. Grote scherven of archeologisch complete stukken ontbreken volledig.
- 2) Behalve enkele kleinere scherven terra sigillata, terra nigra, kruikwaar, fragmenten van amforen, dolia, wrijfschalen en stukken van dakpannen, ontbreekt karakteristiek en goed dateerbaar materiaal. Opvallend was de aanwezigheid van verschillende stukken handgevormd en technisch aardewerk.
- 3) Behalve enkele fragmenten van ijzeren nagels konden geen andere ijzeren of bronzen voorwerpen gerecupereerd worden.

De aanwezigheid van verschillende fragmenten terra sigillata uit Zuid-Gallië, terra nigra, handgevormd aardewerk, technisch aardewerk, een mogelijk fragment terra rubra en een klein stukje dat misschien als *Rhineland Granular Grey*-aardewerk beschouwd kan worden, doet een datering van de meeste Romeinse sporen in de tweede helft van de 1ste eeuw tot het midden van de 2de eeuw vermoeden. In dat geval kunnen de aangetroffen sporen mogelijk in verband gebracht worden met een oudere (1ste-eeuwse) fase van de Romeinse nederzetting van Asse. Enkel verder onderzoek zal hierover verder uitsluitsel kunnen geven.

5.2.6. Terreinopbouw

Op basis van de beschrijvingen van het noordprofiel in sleuf 2, het oostprofiel in sleuf 1 en het noordprofiel van de profielput kunnen we de terreinopbouw als volgt omschrijven:

Helemaal onderaan, op een gemiddelde hoogte van 81,23 m TAW, bevindt zich de moederbodem die bestaat uit leem waarin zich de Romeinse sporen aftekenden. Daarbovenop bevindt zich op sommige plaatsen een lichtgrijze, quasi steriele laag die mogelijk als het restant van een oudere ploeglaag of een pakket colluvium geïnterpreteerd kan worden. Alle lagen en pakketten die zich daarboven bevinden, kunnen omschreven worden als recente puinlagen en nivelleringspakketten met verschillende diktes uit de 20ste eeuw. Laag (14) is de parkweg die als toegangsweg naar het zomerhuis van de 'Villa Rosa' leidde. De dikke koperkabel onder de parkweg diende om het zomerhuis van elektriciteit te voorzien. Helemaal bovenaan bevindt zich O-horizont en de A-horizont. Het maaiveld had een gemiddelde hoogte van 82,25 m. De Romeinse sporen bevinden zich dus gemiddeld 1,00 m onder het maaiveld.

5.3. Synthese

Op basis van bovenstaande inventaris- en analyseresultaten kunnen de eerder gestelde onderzoeksvragen beantwoord worden. Op een oppervlakte van 84 m² konden 21 sporen geregistreerd worden. Twee daarvan waren van natuurlijke oorsprong, 19 sporen waren antropogeen. Bij de antropogene sporen was er één spoor met een onbekende datering, zeven sporen werden als 20ste-eeuws gedateerd en tien sporen waren afkomstig uit de Romeinse periode. Concreet bevindt er zich dus één Romeins spoor per 8,4 m², hetgeen als een relatief hoge densiteit beschouwd kan worden.

Verschillende recente sporen konden in verband gebracht worden met het parkdomein en het zomerhuis van de 'Villa Rosa' uit de eerste helft van de 20ste eeuw.

De primaire functie van de meeste Romeinse sporen kon in deze fase van het onderzoek moeilijk achterhaald worden. In een aantal gevallen gaat het om kuilen die in een tweede fase opgevuld werden met nederzettingsafval. Mogelijk kan spoor 1A/B geïnterpreteerd worden als een leemwinningskuil of een kuil gegraven voor de extractie van kiezels, terwijl spoor 10 mogelijk een deel van een noordoost-zuidwest lopend grachttracé vormt. Gelet op de diepte, de vorm van het profiel en de aanwezigheid van een kalkzandsteen op de bodem, kan spoor 9 mogelijk als een paalkuil of een silo geïnterpreteerd worden. Sporen die deel uitmaakten van een duidelijke structuur werden niet aangetroffen. Dit kan verklaard worden door de eerder beperkte breedte van de sleuven en het feit dat het geen vlakdekkend onderzoek betrof. Op basis van een eerste indruk van het archeologisch materiaal kan de opvulling van de Romeinse sporen gedateerd worden in de tweede helft van de 1ste eeuw tot het midden van de 2de eeuw n.C.

De opbouw van het terrein is als volgt: onderaan bevindt zich de moederbodem (zandleem tot leem). Op een diepte van gemiddeld 1,00 m tekenen de Romeinse sporen zich hierin af. Bovenop de moederbodem komt op sommige plaatsen een laag voor die mogelijk als een oude ploeglaag of een laag colluvium omschreven kan worden. Daarbovenop en deels vermengd met deze oude ploeglaag of het colluvium bevinden zich 20ste-eeuwse puinlagen en nivelleringspakketten die in verband gebracht kunnen worden met de bewoningsfase en de afbraakfase van de 'Villa Rosa' uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Helemaal bovenaan bevindt zich de A/O-horizont.

Op geologisch vlak kon worden aangetoond dat een pakket kiezels van vermoedelijk Kwartaire oorsprong aanwezig is op deze plaats.

5.4. Besluit

Het archeologisch vooronderzoek toont dat er op het onderzoeksperceel een relatief hoge densiteit aan archeologische sporen is. De 20ste-eeuwse sporen konden in verband gebracht worden met de 'Villa Rosa' van Lucien Caytan en het bijhorend parkdomein. 52% van de sporen was afkomstig uit de Romeinse periode. Het gaat om kuilen, een gracht, een mogelijke paalkuil of silo en een eventuele leemwinningskuil of extractiekuil van kiezels. Uit de coupes bleek dat de Romeinse sporen goed bewaard waren en de 20ste-eeuwse 'verstoringen' minimaal waren.

6. Waardering van de resultaten

Omdat het onderzoeksterrein tot op heden nooit deel uitmaakte van een bebouwde zone en tijdens de eerste helft van de 20ste eeuw enkel een deel was van het park bij de 'Villa Rosa' van Lucien Gaytan, zijn de Romeinse sporen in goede omstandigheden bewaard gebleven op een diepte van gemiddeld 1,00 m onder het maaiveld. De sporen waren goed herkenbaar in het vlak, slechts twee sporen werden doorsneden door recente afvalkuilen. De gecoupeerde sporen waren diep bewaard en bevatten veel, vooral gefragmenteerde, vondsten. Het betreft een relatief hoge concentratie aan Romeinse sporen en een relatief grote hoeveelheid archeologisch materiaal. Een eerste indruk van de vondsten doet vermoeden dat de Romeinse sporen gedateerd kunnen worden in de tweede helft van de 1ste of het begin van de 2de eeuw n.C.

De aanwezigheid van een mogelijke gracht, een eventuele leemwinningskuil/kuil voor de extractie van kiezels en een mogelijke paalkuil tonen aan dat we hier in geen geval te maken hebben met *off site* fenomenen bij de Romeinse nederzetting van Asse. Uit de bekomen resultaten blijkt duidelijk dat deze zone deel uitmaakte van de zuidoostelijke randzone van de vicus. Deze hypothese wordt bevestigd door de aanwezigheid van Romeinse sporen en vondsten tot aan de Godfried Kurthstraat.

Op basis van deze resultaten en rekening houdend met de resultaten van het archeologisch onderzoek in 2009-2010 en 2012 (opgraving Rybelco) kunnen we voor het eerst met materiële bewijzen de grens van de Romeinse nederzetting dus in zuidelijke en in oostelijke richting uitbreiden (Fig. 42).

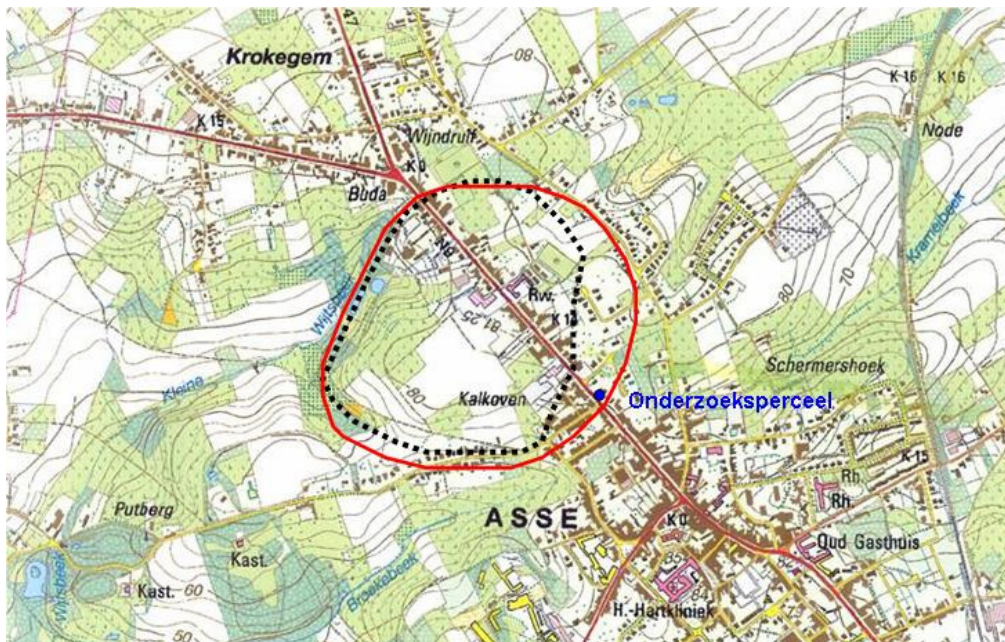

Fig. 42: Uitbreiding van de grens van de Romeinse nederzetting onder meer in zuidoostelijke richting. In het zwart de afbakening van de nederzetting zoals voorgesteld in 2008, in het rood de afbakening in zuidelijke en oostelijke richting (© <http://www.agiv.be>).

7. Aanbevelingen

7.1. Vervolgonderzoek

Op basis van de relatief hoge concentratie aan Romeinse sporen, de goede bewaring van die sporen op een gemiddelde diepte van 1,00 m onder het maaiveld, de relatief grote hoeveelheid archeologisch materiaal, de bewaarde diepte van enkele sporen en het feit dat we hier niet met *off site* fenomenen te maken hebben, wordt hier geadviseerd om het hele terrein vlakdekkend op te graven. Tevens is het één van de weinige kansen om in dit zuidoostelijk gebied van de Romeinse nederzetting archeologisch vlakdekkend onderzoek te verrichten.

7.2. Aandachtspunten op praktisch vlak

Tijdens een eventueel vlakdekkend onderzoek zullen de nog aanwezige bomen, centraal op het perceel, volledig gerooid moeten worden. Daarnaast zal rekening gehouden moeten worden met de (zand-)leembodems die door de jarenlange aanwezigheid van (grote) bomen in deze zone (parkdomein van de 'Villa Rosa') sterk uitgedroogd zijn. Omwille van de beperkte oppervlakte van het perceel zal een vlakdekkend onderzoek in twee fasen moeten gebeuren waarbij de uitgegraven grond afwisselend langs de noord- en de zuidzijde van het perceel gestockeerd kan worden.

7.3. Aandachtspunten op inhoudelijk vlak

Tijdens het vervolgonderzoek zal nagegaan moeten worden of de aanwezige sporen deel uitmaken van een structuur en uit welke periode de sporen precies dateren. Kunnen de aanwezige sporen en structuren inderdaad in verband gebracht worden met een 1ste-eeuwse fase van de nederzetting? Verder zal bekeken moeten worden of de sporen deel uitmaken van bepaalde activiteiten die hier aan de zuidoostelijke rand plaatsvonden en welke hun relatie was met de sporen en structuren die tussen 2006 en 2012 in noordelijke richting werden aangetroffen.

Bijkomend moet er rekening gehouden worden met de grootte en de diepte van enkele sporen die vooral tijdens het couperen extra tijd en aandacht vragen. Het zou ook nuttig zijn om spoor 1 (machinaal) verder uit te graven tot op de bodem van de kuil (grens met het geologisch kiezelpakket). Enkel zo zal de juiste functie ervan achterhaald kunnen worden.

Tenslotte dient er voldoende aandacht besteed te worden aan het natuurwetenschappelijk onderzoek: bemonsteren van enkele sporen met het oog op de studie van de zaden en vruchten, onderzoek van het aanwezige dierlijk botmateriaal en palynologisch onderzoek indien pollen aanwezig zouden zijn binnen bepaalde contexten.

8. Bibliografie

8.1. Publicaties

- A. Bucherius (1655) *Belgium romanum ecclesiasticum et civile*, Liège.

- K. de Bauw (1986) Het Vellekenskot of Vellekensfabriek, officieel Couperie d'Assche: ontstaan en teleurgang (*Ascania-tijdschrift* 1986-4), 109-124.

- Ph. De Cantillon (1757) *Délices de Brabant et ses campagnes, ou description des villes, bourgs et principales terres seigneuriales de ce Duché; accompagnée des événements les plus remarquable jusqu'au présent*, Amsterdam.

- W. De Clercq en P. Degryse (2008) The mineralogy and petrography of Low Lands Ware 1 (Roman lower Rhine-Meuse-Scheldt basis; the Netherlands, Belgium, Germany), *Journal of Archaeological Science* 35 (2008), 448-458.

- H. Hiddink (2011) Romeins aardewerk van de Zuid-Nederlandse zandgronden. *Materiaal en Methoden* 2, Amsterdam.

- K. Magerman (2007) Archeologisch onderzoek te Asse, Nerviërsstraat 29, perceel sectie F 905-G16, opgravingscampagne 2006-2007, intern rapport, januari 2007, 21 pp.

- K. Magerman (2008) Weg van het Verleden. Asse in de Romeinse periode en de Vroege-Middeleeuwen, Gent (tentoonstellingscatalogus).

- K. Magerman, J. De Beenhouwer en B. Van Couwenberghe (2011) Archeologisch onderzoek Asse-Nerviërsstraat 54-56 (Prov. Vlaams-Brabant). Voorlopig verslag van de eerste opgravingsresultaten, intern rapport, juli 2011, 42 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx en R. Pede (2008) Asse-Krokegemseweg. Eindverslag van het archeologisch onderzoek (mei – december 2007), intern rapport, december 2008, 161 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, R. Pede en K. Van de Vijver (2011) Asse-Nerviërsstraat. Eindverslag van het archeologisch onderzoek (januari – maart 2008 en november 2010), intern rapport, januari 2011, 246 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en J. De Beenhouwer (2010a) Archeologisch onderzoek Asse-Nerviërsstraat 2009-2010 (Prov. Vlaams-Brabant). Voorlopig verslag van de eerste opgravingsresultaten, intern rapport, juli 2010, 48 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en J. De Beenhouwer (2010b) Restanten van een Romeinse steenbouw, een geplaveide weg, een pottenbakkersoven, waterputten en andere sporen aan de Nerviërsstraat in Asse (provincie Vlaams-Brabant), Romeinendag-Journée d'archéologie Romaine, Louvain-la-Neuve, 35-40.
- K. Magerman, B. Van Couwenberghe, J. De Beenhouwer en M. Lodewijckx (2010) Restanten van een Romeinse steenbouw, een geplaveide weg, een pottenbakkersoven, waterputten en andere sporen aan de Nerviërsstraat in Asse (provincie Vlaams-Brabant), Archeologie 2010. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 9-12.
- K. Magerman en S. Saerens (2004) Een beschouwing rond de munten van de vicus van het Vlaams-Brabantse Asse, Bulletin du Cercle d'Etudes Numismatiques 41/3, 82-98.
- J. Mertens (1951a) Archeologisch onderzoek van een Romeinse straat te Asse, *Eigen Schoon en de Brabander* 34, 5-6, 129-140.
- D. Michiels (2001) Asse van IJzertijd tot Romeinse tijd. Een analytische bespreking van Asse en zijn deelgemeenten (Bekkerzeel, Kobbegem, Mollem, Relegem en Zellik), onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U.Leuven.
- A. Miraes (1629) Donationum Belgicarum Libri II, Antwerpen.
- D. Pauwels (2007) *Asse: peilen in de periferie van de vicus*, intern werkdokument, 1 pp.
- H. Rottier (1996) Rondreis door middeleeuws Vlaanderen, Leuven.
- E. Scheltens (1981) Asse waar de Romeinen thuis waren, Asse (tentoonstellingscatalogus).
- C. Van Gestel (1725) Historia sacra et profana archiepiscopatus Mechliniensis; site descriptio archidieocesis illius; item urbium, oppidorum, pagorum, dominiorum, monasteriorum, castellorumque sub ea in XI decanatus divita, Den Haag.
- J. van Heesch (1998) De muntcirculatie tijdens de Romeinse periode in het noordwesten van Gallia Belgica. De Civitas van de Nerviërs en de Menapiërs (ca. 50 v.c.- 450 n.c.) (Koninklijke Musea voor Geschiedenis en Kunst. Monografie van nationale archeologie 11) Brussel.

8.2. Internet

- <http://dov.vlaanderen.be>.
- <http://potsherd.net>.
- <http://www.agiv.be>.
- <http://www.mappy.be>.

- <http://www.ngi.be>.
- <http://www.referentiecollectie.nl/richtongeren/ware.php?ware=6,2>.
- <http://www.vlaamsbrabant.be/verkeer-mobiliteit/wegen/raadpleeg-atlas-der-buurtwegen/index.jsp>.
- <https://maps.google.com>.

8.3. Mondelinge (niet gepubliceerde) informatie

- Dhr. E. Crick, 2006, geoloog, Merchtem.
- Mevr. K. De Nil, 2012, geologe bij Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV).
- Dhr. B. Diependaele, 2012, geoloog bij de firma Eijkelkamp.
- Mevr. K. Magerman, 2012, wetenschappelijk medewerkster Onderzoekseenheid Archeologie KU Leuven en archeologe Agilas vzw.
- Dhr. S. Saerens, Agilas vzw.

8.4. Archieven

- Archief van de voormalige Nationale Dienst voor Opgravingen. Opgravingen Mertens Asse.
- Archief Koninklijke Heemkundige Kring Ascania.

ANNEX**9. Bijlagen****9.1. Bijlage I: Materiaallijst**

Het archeologisch materiaal werd per context en per dag ingezameld. Onderstaande tabel geeft een volledig overzicht van het Romeins materiaal dat ingezameld werd. De vondsten worden beschreven (aardewerksoort, aardewerkgroep, kleur, oppervlaktestructuur en kern, referentie type aardewerk en bijkomende informatie indien van toepassing), de bakking wordt bepaald (oxiderend of reducerend en het soort bakking), de magering wordt beschreven (type, korrelgrootte, korrelkleur en dichtheid) en tenslotte volgt een datering.

Spoornr.	Sleuf	Vlak	Beschrijving	Bakking	Magering	Datering
			Aardewerksoort	Oxiderend of reducerend	Type	Periode
			Aardewerkgroep	Soort bakking	Korrelgrootte	Eeuw
			Kleur		Korrelkleur	
			Oppervlaktestructuur + Kern		Dichtheid	
			Referentie type aardewerk			
			Ev. Extra Opmerkingen			
1 (30/9/12) 8	1	1	1 fragment silex bouwpuin 2 fragmenten zeepwaar roos-beige zacht oppervlak 2 fragmenten onbepaald (amfoor??) beige-rode kleur	oxiderend oxiderend oxiderend	mica, zand fijn doorzichtig licht kwarts fijne korrel doorzichtig, wit lage dichtheid chamotte grof	Romeins Romeins Romeins

			vrij glad buitenoppervlak kern is beigegrijs 1 fragment grijs aardewerk bruin-rode kern lichtgrijs oppervlak, ietwat ruw 2 wandfragmenten	reducerend	roze-rood, grijs dens mica, zand fijn doorzichtig, grijs, zwart matig	Romeins
1A (1/10/12) 18	1	1	botfragmenten slakken (4) metaal (1 spijker) dolium beige-rode kleur vrij glad buitenoppervlak kern is beigegrijs 2 fragmenten terra nigra (zepig) dunwandig, geen egg-shell lichtgrijs 3 fragmenten, versierd (passend) Low Lands Ware grijze kleur zandig aanvoelend oppervlak kern is grijs 1 grote scherf	oxiderend reducerend vrij hard reducerend	chamotte grof roze-rood, grijs dens mica, witte inclusies zeer fijn doorzichtig, grijs licht mica, zand, kwarts doorzichtig, wit, grijs fijn licht	Romeins Romeins

			handgevormd donkergrijze kleur vrij ruw oppervlak kern is donkergrijs 2 wandfragmenten grijs aarderwerk (1) (Fig. 29) donkergrijze kleur glad oppervlak kern is donkergrijs 2 fragmenten grijs aardewerk (2) witte kern, grijs oppervlak vrij glad oppervlak 1 fragment Arraswaar (?) grijs aardewerk (3) glad oppervlak lichtgrijze kern 1 fragment	reducerend vrij zacht reducerend vrij zacht reducerend reducerend	zand, chamotte matig fijn rood, zwart matig zand, chamotte matig fijn rood, zwart matig zand vrij fijn doorzichtig licht enkele klei-inclusies mica fijn doorzichtig licht	Romeins ? Romeins (indien Arras: 1e-4e E) Romeins
1B (1/10/12) 45	1	1	1 stukje metaal bouwpuin 1 fragment dolium beige-rode kleur vrij glad buitenoppervlak	oxiderend oxiderend	mica, zand fijn doorzichtig licht chamotte grof roze-rood, grijs	Romeins Romeins

			kern is beigegrijs 3 fragmenten wrijfschaal beige tot witte kleur oppervlak Licht ruw buitenoppervlak kern is beige 10 fragmenten kruikwaar (Fig. 30) vrij ruw oppervlak roze-rode kern 6 wandfragmenten	oxiderend	dens mica fijn doorzichtig weinig	Romeins
			kruikwaar -passend vrij glad oppervlak wit-roze-rode kern 12 fragmenten (4 bodem) lijkt wat op zeepwaar, te ruw	oxiderend	mica, zand fijn tot matig fijn doorzichtig, bruin, zwart matig mica, zand, chamotte fijn	Romeins
			handgevormd zwart (Fig. 28) (donker)grijze kern grijs tot zwart oppervlak zeer ruw oppervlak 2 fragmenten (1 rand)	reducerend	mica, zand, chamotte grof grijs, wit, rood veel	Romeins
			handgevormd grijs grijze kern grijs oppervlak ruw oppervlak 3 fragmenten	reducerend	mica, zand, chamotte matig grof grijs, wit, rood matig	Romeins

			grijs aardewerk grijze kern grijs oppervlak glad tot licht ruw 4 wandscherven (1 rand) (verschillende individuen) terra nigra grijs tot zwart oppervlak grijze kern 2 wandfragmenten rood geglazuurd	reducerend reducerend oxiderend	mica, zand fijn tot matig grof doorzichtig, grijs, zwart licht tot matig (rand: chamotte) grijsbruine spikkels vrij fijn zand, kwarts	Romeins Romeins Recent
2 (30/9/12) 2	1	1	grijs aardewerk (1) grijze kleur vrij glad oppervlak grijze kern 1 wandscherf grijs aardewerk (2) donkergrijze kleur glad oppervlak 1 wandscherf	reducerend hard gebakken reducerend hard gebakken	mica, zand fijn tot lichtgrof doorzichtig tot grijs matig mica zeer fijn doorzichtig matig	Romeins Recent Uit bovenliggende laag
9 (30/9/12) 16	2	1	bouwpuin 5 fragmenten dolium beige-rode kleur vrij glad buitenoppervlak	oxiderend oxiderend	mica, zand fijn doorzichtig licht chamotte grof roze-rood, grijs	Romeins Romeins

			kern is beigegrijs 1 fragment rood/oxiderend aardewerk (kruikwaar?) glad oppervlak rode kern 3 wandfragmenten grijs aardewerk grijze kern grijs oppervlak glad tot licht ruw 6 wandscherven (verschillende individuen) (potentieel 2 Lowland scherf) bruinrood aardewerk bruine kern bruinrood oppervlak vrij glad oppervlak 1 fragment	oxiderend reducerend oxiderend (mogelijk wat reducerende effecten, grijze schijn)	dens mica, zand fijn tot matig fijn doorzichtig, bruin, zwart matig mica, zand fijn tot matig grof doorzichtig, grijs, zwart licht tot matig kwarts en zand licht grove korrel wit, grijs, vnl zwart hoge densiteit	Romeins Romeins Romeins
9 ABC (1/10/12) 146	2	1	kalkzandsteen 11 stukken (1 speciaal) Slakken 6 stukken metaal (spijkers) 2 exemplaren bot 5 fragmenten bouwpuin 25 fragmenten	 oxiderend	 mica, zand fijn	 Romeins

					doorzichtig licht	
			terra sigillata	oxiderend	kleine witte inclusies	Romeins Romeins: Zuid-Gallisch
			rood baksel rode deklaag 5 fragmenten waarvan 2 verbrande stukken			
			dolia	oxiderend	chamotte grof roze-rood, grijs dens	Romeins
			beige-rode kleur vrij glad buitenoppervlak kern is beigegrijs 2 fragmenten			
			gevernist aardewerk	reducerend	zand	Romeins
			witte kern, donkergrijs oppervlak glad oppervlak 1 fragment, versierd		vrij fijn doorzichtig licht	
			rood aardewerk	oxiderend	mica, zand	Romeins
			kruikwaar	wss niet voldoende	fijn tot matig fijn	
			oranjerood tot beige oppervlak grijs tot rode kern 19 fragmenten		doorzichtig, bruin, zwart matig	
			zeepwaar	oxiderend	kwarts fijn	Romeins
			roos-beige zacht oppervlak 1 fragment (zeer klein)		doorzichtig, wit lage dichtheid	
			rood-bruin aardewerk	oxiderend	mica	Romeins
			roodbruine kern		fijn	

			ruw oppervlak 1 fragment deel van deksel (?) terra nigra achtig	oxiderend gesmookt (?)	doorzichtig licht enkele kleinclusies kwarts, mica vrij fijn doorzichtig, wit licht	Romeins
			zwart oppervlak bruin-rode kern 4 fragmenten handgevormd grijs (donker)grijze kern grijs tot rood oppervlak vrij glad oppervlak 4 fragmenten (1 bodem)	reducerend	mica, zand fijn doorzichtig, grijs matig tot veel	Romeins
			Rhineland Granular Grey bruin-rode kern	reducerend	mica, zand fijn doorzichtig, grijs, zwart matig	Romeins (1ste eeuw)
			lichtgrijs oppervlak, ietwat ruw 1 wandfragmenten grijs (Low Land Ware?) aardewerk grijze kern grijs oppervlak vrij glad 7 fragmenten (1 rand)	reducerend	mica, zand fijn tot matig grof doorzichtig, grijs, zwart licht tot matig	Romeins
			grijs aardewerk (2) grijze kern grijs oppervlak glad tot licht ruw 40 w/randscherven (verschillende individuen)	reducerend	mica, zand fijn tot matig grof doorzichtig, grijs, zwart licht tot matig	Romeins

			<p>mogelijke aanwezigheid van Low Lands en terra nigra-achtige waar</p> <p>technisch aardewerk</p> <p>grijze kern grijsrood oppervlak vrij ruw oppervlak 1 fragment</p> <p>terra nigra of terra nigra-achtig</p> <p>grijs oppervlak vrij glad 8 fragmenten</p> <p>amfoor: verbrand fragment</p> <p>1 fragment</p> <p>bruingrijs aardewerk (mogelijk terra rubra)</p> <p>bruingrijs oppervlak rood-oranje kern vrij ruw oppervlak 6 fragmenten</p>	reducerend	zand, organisch fijn tot matig doorzichtig, grijs matig tot veel	Romeins
				reducerend	kwarts, mica zeer fijn doorzichtig fijn	Romeins
					kwarts, mica vrij grof	Romeins
				oxiderend	mica, chamotte licht tot matig doorzichtig, rood licht	Romeins
10 (1/10/12) 23	2	1	<p>metaal (spijker)</p> <p>3 fragmenten</p> <p>bot</p> <p>bouwpuin</p> <p>2 fragmenten</p> <p>terra sigillata</p> <p>rood baksel rode deklaag</p>	oxiderend	chamotte matig fijn	Romeins
				oxiderend	kleine witte inclusies	Romeins Zuid-Gallisch Type: Dr. 18

		4 bodemfragmenten (passend) grijs aardewerk (1)	reducerend	grijsbruine spikkels vrij fijn	Romeins
		zwart oppervlak grijze kern 1 wandfragment grijs aardewerk (2)	reducerend gesmoord (?)	mica, chamotte fijn tot lichtgrof doorzichtig, rood matig	Romeins
		bruin-rood tot donkergrijs vrij glad oppervlak bruin-rode kern 1 randfragment rood aardewerk	oxiderend wss niet voldoende	mica, zand fijn tot matig fijn doorzichtig, bruin, zwart matig	Romeins
		kruikwaar (?) oranjerood oppervlak grijs tot rode kern 2 rand/bodemfragment handgevormd(?) grijs			
		grijze kern gepatineerd (?) oppervlak vrij glad oppervlak 1 wandfragment grijs aardewerk (3)	reducerend	mica, klei-inclusies fijn doorzichtig, grijs matig	Romeins
		grijze kern lichtgrijs oppervlak, ietwat ruw 1 wandfragment, versierd grijs aardewerk (4)	reducerend	mica, zand fijn doorzichtig, grijs, zwart matig	Romeins
		grijze kern grijs oppervlak	reducerend	mica, zand fijn tot matig grof doorzichtig, grijs,	Romeins

			glad tot licht ruw 5 wandscherven (verschillende individuen) witgrijs aardewerk wit tot grijs vrij ruw 3 fragmenten (verschillende individuen)	reducerend (?)	zwart licht tot matig zand, kwarts matig grof doorzichtig, wit, grijs matig	Romeins
10 (2/10/12) 23	2	1	bouwpuin 3 fragmenten waarvan één verbrand bot (1 fragment) terra nigra geglad of gepolijst? 1 wandfragment amfoor beige ruw oppervlak 2 (wand)fragmenten (passend) amfoor/kruikwaar (?) beige-rood ruw oppervlak 1 (3?) fragmenten zeepwaar roos-beige	oxiderend reducerend oxiderend oxiderend oxiderend	chamotte kwarts, mica kleine korrel bijna doorzichtig fijn kwarts en zand matig grove korrel doorzichtig, wit, grijs vrij dicht kwarts en zand matig grove korrel doorzichtig, wit, grijs vrij dicht kwarts fijne korrel	Romeins Romeins Romeins Type Dressel 20 Romeins Romeins

			zacht oppervlak 1 fragment kruikwaar (1) oranje-rood tot rood	oxiderend	doorzichtig, wit lage dichtheid kwarts en zand licht grove korrel	Romeins
			matig ruw oppervlak 3 fragmenten kruikwaar (2) geel-beige tot beige vrij ruw oppervlak 6 fragmenten grijs aardewerk (Fig. 39) bruin-rood tot donkergrijs vrij glad oppervlak bruin-rode kern 5 fragmenten (1 rand)	oxiderend reducerend gesmoord (?)	doorzichtig, wit, grijs matige dichtheid kwarts en zand licht grove korrel wit, grijs, zwart matige dichtheid mica, chamotte fijn tot lichtgrob doorzichtig, rood matig	Romeins Romeins
O-prof (1/10/12) 1	1	A	grijs aardewerk grijze kern grijs oppervlak, ietwat ruw 1 randfragment	reducerend	kwarts, zand fijn doorzichtig, wit, grijs, zwart matig	Romeins

9.2. Bijlage II: Fotolijst

Tijdens het vooronderzoek werden er in totaal 312 digitale foto's genomen met een fototoestel van het type Canon 60 D. Deze werden op verschillende media opgeslagen. Het fotoarchief is zo opgevat dat de foto's gesorteerd werden per dag dat ze genomen werden. Elke map kreeg als naam dus de datum waarop de foto genomen werd. De volledige fotolijst met het fotonummer en de dag waarop de foto genomen werd, is hieronder toegevoegd.

Spoornummer	Sleuf	Vlak	Foto's (IMG_)		
			30/09/2012	1/10/2012	2/10/2012
1 A/B en 1 C	1	1	2389 -->2393 (vlak)	2421 -->2426 (vlak)	2627 -->2647, 2656 -->2657 (coupe)
2	1	1	2383 -->2388 (vlak)		
3	2	1		2427 -->2433 (vlak)	
4	2	1		2427 -->2433 (vlak)	2621 -->2626 (coupe)
5	2	1		2434 -->2437 (vlak)	
6	2	1	2399 -->2401 (vlak)		
7	2	1	2394 -->2398 (vlak)		
8	2	1	2403 -->2404 (vlak)		
9	2	1		2438 -->2441 (vlak)	2648 -->2655, 2658 -->2663 (coupe)
10	2	1		2479 -->2488, 2490, 2498 -->2501, 2577 -->2582 (vlak)	2613 -->2620 (coupe)
11	1	1		2471 -->2474 (vlak)	
12	2	1		2502 -->2507 (vlak)	
R1	3	1		2475 -->2477 (vlak)	
R2	3	1		2475 -->2477 (vlak)	
R3	1	1		2453 -->2459 (vlak)	
R4	2	1		2460 -->2470 (vlak)	
R5	2	1		2434 -->2437 (vlak)	

R6	2	1		2448 -->2452 (vlak)	
R7	2	1		2442 -->2447 (vlak)	
R8	2	1			
Uitbraaksporen Villa Rosa	2 /		5401 -->5402, 5405 -->5413		
Noordprofiel	2	/			
Oostprofiel	1	/	2405 -->2420		
Profielput + Geologische laag	3	/	2367 -->2382		2583 -->2595
Terrein algemeen	/	/			2596 -->2598, 2601, 2607 -->2608, 2610 -- >2612
Aan het werk	/	/	2478, 2489, 2491 -->2497, 2563 -->2565, 2599 -->2600, 2602 -->2606, 2609		
Kraanwerk	/	/	5398 -->5403		

9.3. Bijlage III: Monsterlijst

Sleuf 2 – Vlak 1 – Spoor 9 – Coupe AB-BC – Houtskoolstaal

9.4. Bijlage IV: Lijst profieltekeningen

Tekeningenlijst			
1. Hoofdprofielen			
Sleuf 1	Oostprofiel		1:20
Sleuf 2	Noordprofiel		1:20
Sleuf 3	Noordprofiel GP		1:20
2. Profielen van de sporen			
Sleuf 1	Spoor 1 A/B + C	Coupe AB	1:20
Sleuf 2	Spoor 4	Coupe AB	1:20
Sleuf 2	Spoor 9	Coupe AB-BC	1:20
Sleuf 2	Spoor 10	Coupe AB	1:20

Al deze profieltekeningen werden gedigitaliseerd door middel van ze in te scannen. De digitale profieltekeningen bevinden zich op de bijhorende CD-ROM.

9.5. Bijlage V: Lijst grondplannen

Grondplan van sleuf 1, sleuf 2 en sleuf 3 met de aanwezige sporen, gemaakte coupes op de sporen, hoogtes van het sleufoppervlak en hoogtes van het maaiveld.

9.6. Bijlage VI: Grondplan op schaal

Het grondplan werd volledig via een Total Station ingemeten en via AutoCad verder bewerkt. Een analoge versie van het grondplan bestaat er bijgevolg niet. Een afdruk van het digitaal grondplan werd als een aparte bijlage toegevoegd.

9.7. Bijlage VII: Sporenlijst (inventaris + analyse)

In Excel werd er een volledig digitaal overzicht gemaakt van alle sporen met hun spoornummer, de nummer van de sleuf waarin ze zich bevinden, de vorm en de afmetingen van het spoor aan het oppervlak, de beschrijving van hun vulling aan het oppervlak, de hoogte van het spoor uitgedrukt in TAW, een beschrijving van het profiel, de beschrijving van de vulling van de verschillende lagen in het profiel, een beschrijving van het materiaal zichtbaar in het profiel, een beknopt overzicht van het ingezameld materiaal, een algemene datering, een specifieke datering, het dateringscriterium, de primaire functie van het spoor, de secundaire functie van het spoor, een antwoord op de vraag of het spoor doorloopt in de profielwand en de aard van de eventuele oversnijdingen. Deze lijst werd als aparte bijlage toegevoegd.

